

АДМИНИСТРАТИВЕН МОНИТОРИНГОВ

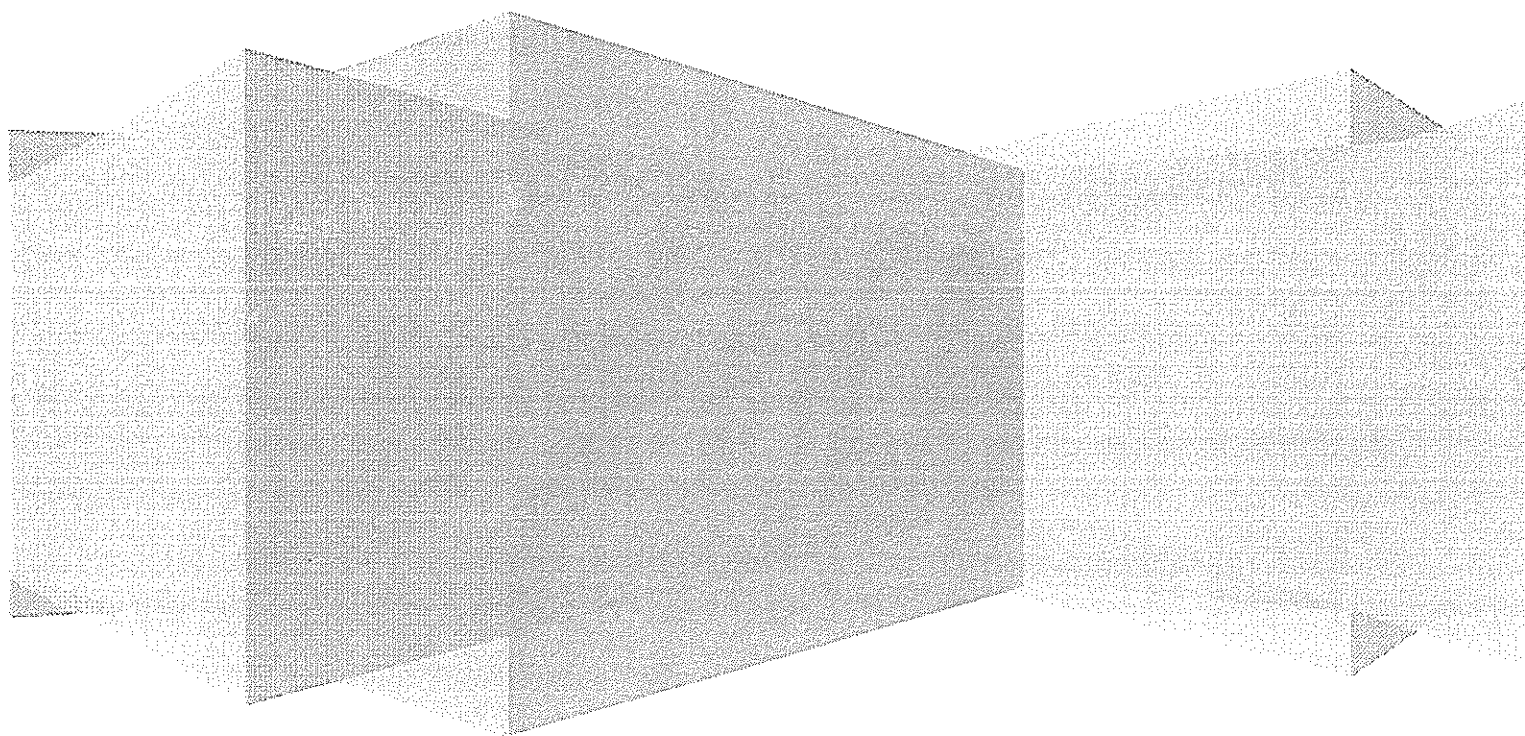
ДОКЛАД ЗА 2015 Г.

ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА

„НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ НА

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА

ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ” 2012-2020

СЪДЪРЖАНИЕ:

I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	2 стр.
II. ИЗПЪЛНЕНИЕТО ПО ПРИОРИТЕТИ НА НАЦИОНАЛНО НИВО.....	3 стр.
1. ОБРАЗОВАНИЕ.....	3 стр.
2. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ.....	23 стр.
3. ЗАЕТОСТ.....	35 стр.
4. ЖИЛ ИЩНИ УСЛОВИЯ.....	41 стр.
5. ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИКСРИМИНАЦИЯ.....	46 стр.
6. КУЛТУРА.....	57 стр.
III. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДЕЙНОСТИ, ИНИЦИИРАНИ, РЕАЛИЗИРАНИ И ПОДКРЕПЕНИ ОТ НССЕИВ.....	64 стр.
IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	69 стр.

V. ПРИЛОЖЕНИЕ- НАПРЕДЪКЪТ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЛАСТНИТЕ СТРАТЕГИИ

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият административен мониторингов доклад отчита напредъка за 2015 г. по изпълнението на «Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020» (Националната стратегия).

През 2015 г. приключи международната инициатива „Десетилетие на ромското включване 2005-2015“ (Десетилетието). Отговорните институции направиха преглед на постигнатото и техните анализи са включени в доклада.

В тази връзка в доклада е отразен и приносът на институциите за периода 2005-2015, в който се изпълняваше международната инициатива и първия период от изпълнението на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 г. Включени са данни и за постигнатото през 2015 г.

Националната стратегия прилага интегриран подход за решаването на комплексния характер на многоаспектните проблемите, засягащи уязвимите лица от ромски произход и лица в неравностойно положение от други етнически групи. Следва да се отбележи, че водещи при разработването, прилагането и при изпълнението на Националната стратегията са Десетте общи основни принципа за включване на ромите, приети от Съвета на Европейския съюз на 8.06.2009 г. Те насърчават провеждането на конструктивни, прагматични и недискриминационни политики, подхода на утвърдителните мерки, межкултурния подход, като не изключват прилагането им към други граждани в уязвимо положение, принадлежащи към етнически групи. Принципите се отнасят до ключови фактори за успех като трансфер на доказано добри практики, използване на инструментите (законодателни, финансови и координационни), участието на регионалните и местните власти, въвличането на гражданското общество и активното участие на ромите.

Политиката за интеграция на ромите е част от политиката за борбата с бедността и социалното изключване. От информацията, предоставена от отговорните институции е видно, че интеграцията на ромите е включена във всички релевантни секторни политики, вкл. и в тематичните цели в социалното включване, образованието и заетостта. Поради тази причина и кръгът на ангажираните с разработването и изпълнението на тази политика институции на национално и местно ниво е широк.

Финансовото обезпечаване на средствата се осигурява от бюджетите на институциите, ангажирани с тази политика, ресурси, от Оперативните програми и други донори.

Следвайки рамката на Европейския съюз (ЕС) за национални ромски стратегии и в съответствие с Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 г. името ромите се използва като обобщаващо както за българските граждани в уязвимо социално-икономическо положение, които се самоопределят като ромите, така и за гражданите в сходна ситуация, които околното население определя

/или би могло да определи/ като такива, независимо от начина на тяхното самоопределяне. Информацията в доклада отразява принципите, свързани с правото на самоопределение и на защита на личните данни.

Докладът е изготвен от Секретариата на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси (СНСЕИВ) въз основа на информация, получена от министерствата, които имат отговорности по изпълнението на планираните мерки по приоритетите в стратегията и областните администрации.

Докладът съдържа информация за напредъка по изпълнението на Националната стратегия на национално ниво по приоритети, както и информация за дейности на национално ниво и дейности с международен характер.

Изведена в приложение е информацията за изпълнението на областните стратегии и на общинските планове за действие.

ИЗПЪЛНЕНИЕТО ПО ПРИОРИТЕТИ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

ПРИОРИТЕТ „ОБРАЗОВАНИЕ“

Министерството на образованието реализира в периода от 2005 до 2015 г. редица политики и мерки за равнопоставеност и адаптация на децата и учениците от етническите малцинства, в това число и на децата и учениците от ромски произход.

Националната програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка (2006 г. - 2015 г.) формулира националните цели за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка. Тя се основава на разбирането, че главна ценност в образователната система е детето/ученикът и всяка идея за развитие на българското училищно образование и предучилищно възпитание и подготовка трябва да бъде осмисляна през призмата на тази ценност. Министерството на образованието и науката е предприело мерки за равен достъп до качествено образование на всички деца и ученици, като не се допускат ограничения, основани на етнически и социален произход, вероизповедание и обществено положение, но е необходима допълнителна работа с деца и родители за засилване на мотивацията за участие в образователния процес и преодоляване на негативни обществени нагласи.

През 2005 година, с влизането в сила на Закона за защита от дискриминация, длъжностните характеристики на педагогически специалисти са допълнени с антидискриминационни текстове.

С промяна на Закона за народната просвета (ЗНП) през учебната 2010/2011 година започва поетапното въвеждане на задължителната двегодишна подготовка на децата преди постъпване в първи клас*. Чрез увеличаването на подготовката за училище от едногодишна на двегодишна през 2010 г., българската държава поема конкретни ангажменти, свързани с ранното детско развитие и се задължава да осигури необходимите условия всички деца на 5 години, включително и тези от ромски произход, да посещават детска градина.

* Съгласно чл. 20, ал. 1 на ЗНП /в сила от 05.10.2010 г./ „Предучилищната подготовка на децата две години преди постъпването им в първи клас е задължителна, но не по-рано от годината, в която детето навършва 5-годишна възраст“

Обучението в задължителните подготвителни групи е обезпечено от държавата. Съгласно ЗНП, чл. 20, ал. 2 задължителната предучилищна подготовка на децата се осъществява в подготвителни групи в детските градини или подготвителни групи в училищата, като родителите или настойниците не заплащат такса за обучението.

За децата, които подлежат на задължителна подготовка за училище, а в населеното им място няма детска градина или училище, които да осъществяват предучилищна подготовка в съответната подготвителна група, Министерството на образованието и науката осигурява безплатен транспорт до детска градина или училище в най-близкото населено място на територията на общината или на съседна община.

Освен средствата, предоставяни от държавния бюджет по единни разходни стандарти за финансиране на издръжката на едно дете, ежегодно се осигуряват и средства за учебни помагала за безвъзмездно ползване.

Задължителната предучилищна подготовка на децата от 5 години до постъпване в I клас има за цел да осигури на всяко дете равен старт при постъпване в училище. Този период е особено значим за децата, чийто майчин език е различен от българския. Практическото овладяване на българския език от тези деца допринася за по-добрата им адаптация към учебния процес и за повишаване на мотивацията им за училищно обучение. Дейностите, свързани с усвояването на български език, трябва да са особено активни в периода на задължителната подготовка и да продължат до достигането на равнище на владеење на езика, съизмеримо с това на останалите деца.

Националната програма „С грижа за всеки ученик“ е насочена към повишаване качеството на образователния процес чрез осигуряване на диференцирана грижа към личностното развитие на децата и учениците според индивидуалните образователни потребности на всяко от тях. По модул 2 „Осигуряване на допълнително обучение за деца от подготвителните групи“ на Националната програма „С грижа за всеки ученик“ се финансира организирането на допълнително обучение на деца от подготвителните групи в детските градини и в училищата. За всяко училище/детска градина се определя размерът на отпусканата сума в съответствие с броя на сформирани групи и на планирания брой педагогически ситуации. Критерий за участие в модула е наличието на група от минимум 4 деца, които отговарят на някое от следните условия: а) майчиният им език е различен от български; б) отговарят на дефиницията за „дете в риск“ съгласно § 1, т. 11 от Допълнителните разпоредби на Закона за закрила на детето; в) живеят в многодетни семейства с ниски доходи и отговарят на едно от условията, посочени в букви „а“ и „б“.

В Таблица 1 може да се проследи броят детски градини/училища, на групите и децата, включени в модул „Осигуряване на допълнително обучение за деца от подготвителните групи“ по Национална програма „С грижа за всеки ученик“[†].

Таблица 1. Индикатори по модул „Осигуряване на допълнително обучение за деца от подготвителните групи“ по Национална програма „С грижа за всеки ученик“

НП „С грижа за всеки ученик“	2011/2012 г.	2012/2013 г.	2013/2014 г.	2014/2015
Брой детски градини/училища	212	237	277	275

[†] Данните са достъпни на: www.mon.bg

Брой сформирани групи	364	420	535	550
Общ брой включени деца	2 275	2 632	3 363	3 603
Бюджет на модула	250 273 лв.	325 298 лв.	417 391 лв.	426 932 лв.

От данните, представени в Таблица 1, е видно, че в периода от учебната 2011/2012 година до учебната 2014/2015 година се наблюдава нарастване на броя на детските градини/училищата, на сформираните групи и на децата, включени в посочения модул. Чрез включването на децата, включително тези от ромски произход, в допълнителните занимания по модула, се осигуряват условия за придобиване на знания, умения и компетентности според индивидуалните интереси и възможности на всяко дете.

Повишаването на обхвата на децата, включително и тези от ромски произход, в детските градини е от изключителна важност и поради това, че една от групите с риск за преждевременно напускане на училище е групата на децата, които не са включени в системата на предучилищното образование. Непосещаването на детска градина повишава риска за възникването на затруднения в училище, особено за децата от уязвимите групи. Тези затруднения обикновено се проявяват още в началния етап на образование и могат да станат причина за отпадане и преждевременното напускане на училище.

Динамиката на стойностите на груповия нетен коефициент на записване в предучилищното образование за периода от 2004/2005 до 2014/2015 учебна година е онагледена в Графика 1 и в таблица 2.

Графика 1. Динамика на стойностите на груповия нетен коефициент на записване в предучилищното образование в периода от 2004/2005 до 2014/2015 учебна година

Групов нетен коефициент на записване в предучилищното образование в периода 2004/2005 -2014/2015 г.

Таблица 2. Групов нетен коефициент на записване в предучилищното образование в периода от 2004/2005 до 2014/2015 учебна година

Предучилищно образование	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
	73,6	73,7	73,9	73,2	73,8	74,3	81,3	81,5	82,1	83,6	82,9

Както е видно в Графика 1 и таблица 2, в периода от 2004/2005 до 2014/2015 учебни години груповият нетен коефициент на записване в предучилищното образование на децата на възраст 3-6 години повишава стойността си от 73,6% (за 2004/2005 учебна година) до 82,9% (за 2014/2015 учебна година), като най-голямо нарастване на посочената стойност се наблюдава през учебната 2010/2011 учебна година, когато тя бележи ръст от 7% - от 74,3% през 2009/2010 г. на 81,3% през 2010/2011 г. Посочената тенденция може да се обясни с въвеждането на задължителната двегодишна подготовка за училище[‡].

Друга тенденция, която се наблюдава в Графика 1 и таблица 2, е свързана с това, че в периода от 2010/2011 учебна година до 2014/2015 учебна година нетният коефициент на записване в предучилищното образование на децата на възраст 3-6 години повишава стойността си от 81,3% (за 2010/2011 учебна година) до 83,6% (за 2013/2014 учебна година), като спад с 0,7% се наблюдава през учебната 2014/2015 г., в сравнение с предходната учебна година.

Динамиката на стойностите на груповия нетен коефициент на записване в училищното образование в периода от 2004/2005 до 2014/2015 учебна година е показана в Графика 2.

[‡] Данните са достъпни на: www.nsi.bg

Графика 2. Динамика на стойностите на груповия нетен коефициент на записване в училищното образование в периода от 2004/2005 до 2014/2015 учебна година

Както е видно в Графика 2, динамиката на стойностите на груповите нетни коефициенти на записване на населението в отделните етапи и степени на училищното образование е нееднозначна. В рамките на периода от 2004/2005 до 2014/2015 учебна година се наблюдава понижаване на стойностите на посочените коефициенти в началния етап (от 99,7% през 2004/2005 учебна година до 94,8% през 2014/2015 учебна година) и в основното образование (от 84,2% през 2004/2005 учебна година до 78,6% през 2014/2015 учебна година), както и в професионалното обучение след средно образование (от 0,3% през 2004/2005 учебна година до 0,2% през 2014/2015 учебна година). Същевременно се наблюдава тенденция за повишаване на стойността на груповия нетен коефициент на записване в средното образование – от 77,3% през 2004/2005 учебна година на 82,2% през 2014/2015 учебна година.

От стойностите на нетните коефициенти на записване в предучилищното и училищното образование за учебната 2015/2016 година ще стане ясно дали намаляването на записването на децата и учениците в образователната система за учебната 2014/2015 година е изключение, или е начало на негативна тенденция.

В изпълнение на Постановление № 104 на Министерския съвет от 10.05.2003 г. се предоставят за безвъзмездно ползване по един комплект учебни помагала за всяко дете от подготвителна група, по един комплект учебници и учебни помагала за всеки ученик от I до IV клас, по един комплект учебници за всеки ученик от V до VII клас. Мярката способства за преодоляване на социалната тежест за деца от социално слаби семейства и служи за насърчаване на посещаемостта на училище.

Във връзка с мерките за подобряване на достъпа до съизмеримо по качество образование за всяко дете и ученик от учебната 2010/2011 г. започна постепенното въвеждане на целодневна организация на учебния ден, като към учебната 2014/2015 г. са обхванати учениците от I до V клас. При тази организация задължителните учебни часове се съчетават с форми на самоподготовка, занимания по интереси и организиран отпих. Целта е да осигури на всички деца по-добра адаптация към училищния живот, разнообразни възможности за развитие, образователна среда, която да помогне

усвояването на знанията, индивидуалния подход при обучението. С тази мярка Министерството на образованието и науката осигурява на всички ученици, включително и на тези от ромски произход, разнообразни възможности за интелектуално, физическо и социално развитие и условия за по-добра адаптация към училищния живот.

Сред мерките за осигуряване на достъп до образование на всички деца е създаването на средищни и защитени училища.

Средищните училища са регламентирани в § 6в в допълнителните разпоредби на ЗНП. „Средищно училище“ е училище, което се намира в най-близкото населено място на територията на общината, където се обучават учениците от населените места, в които няма съответно училище. Списъкът на средищните училища се приема с акт на Министерския съвет по предложение на съответните общински съвети.

По отношение на подобряването на достъпа до образование на учениците до 16-годишна възраст в населено място, в което няма училище, се осигурява безплатен транспорт и/или общежитие в средищно училище в най-близкото населено място на територията на общината или на съседна община, когато с това се намалява времето за пътуване и/или разходите за тази цел. Средствата за транспортни разходи, за целодневна организация на учебния ден и за столово хранене се осигуряват целево от централния бюджет и/или европейски фондове и програми и се предоставят въз основа на нормативи, утвърдени от Министерския съвет с постановлението за изпълнението на държавния бюджет.

На пътуващите ученици от I до VIII клас, които се обучават в средищните училища (ЗНП, чл. 26, ал. 4) се осигурява целодневна организация на учебния ден и столово хранене, финансовите средства за които се определят в съответствие с финансови правила. Столовото хранене се организира в съответствие с изискванията, определени в наредби на министъра на здравеопазването.

Защитените училища са регламентирани в § 6е в допълнителните разпоредби на ЗНП. „Защитено училище“ е училище, което, ако бъде закрито, би се нарушил достъпът до образование. Критериите за определяне на защитените училища и списъкът със защитените училища се приемат с акт на Министерския съвет.

През годините броят на средищните и защитените училища е относително постоянен, като целта е да се осигури достъп до качествено образование съобразно социално-икономическия профил на региона[§].

Таблица 3. Брой на средищните и защитените училища в периода от 2011/2012 до 2014/2015 учебна година

	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Средищни училища	800	793	796	794
Защитени училища	119	127	136	137

Проектът BG 051PO001-3.1.06 „Подобряване на качеството на образованието в средищните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес“ осигурява допълнителни възможности за осъществяването на тази организация. Целодневната организация на учебния процес включва пълния образователен цикъл (задължителна подготовка, задължителноизбираема подготовка, свободноизбираема подготовка, самоподготовка, отдих и игри, хранене) за постигане на общодостъпно, базисно знание, основано на принципите на справедливост, толерантност и перспективност. Проектът е с продължителност от декември 2011 г. до декември 2015 година.

[§] Данните са достъпни на: www.mon.bg

При условията и по реда на ПМС № 33 от 15.02.2013 г. се отпускат стипендии на ученици в дневна и индивидуална форма на обучение след завършено основно образование. Съгласно постановлението месечните стипендии се предоставят за постигнати образователни резултати, за подпомагане на достъпа до образование и предотвратяване на отпадането, за подпомагане на ученици с трайни увреждания, за ученици без родители. Предоставят се и еднократни стипендии за преодоляване от ученика на еднократни социални обстоятелства, свързани с достъпа му до образование и за постигнати високи резултати в учебната, извънкласната или извънучилищната дейност.

Създадени са условия за изучаване на майчин език от учениците, за които българският език не е майчин. В чл. 8, ал.2 от Закона за народната просвета е посочено: „Учениците, за които българският език не е майчин, освен задължителното изучаване на български език имат право да изучават своя майчин език в общинските училища при защита и контрол от страна на държавата.“ До този момент са утвърдени учебни програми за изучаване на турски, иврит и арменски като майчини езици за I – VIII клас, а учебните програми за майчин ромски език са за II – VIII клас. Статистиката на МОН, отразена в Таблица 4, по отношение изучаването на майчин език през последните десет години сочи, че има ясна тенденция към намаляване на броя на желаещите да се възползват от правото си за изучаване на майчиния си език.

Таблица 4. Данни за изучавания майчин език в страната за последните десет учебни години**

Учебна година	английски	арабски	арменски	гръцки	иврит	пелски	ромски	румънски	руски	турски	унгарски	френски	чешки	Общо
2014/2015	27	21	81	35	197	-	-	-	-	6381	-	-	-	6742
2013/2014	27	29	96	26	308	-	-	-	-	6690	-	-	-	7176
2012/2013	3	39	101	16	309	-	-	-	-	6349	-	-	-	6817
2011/2012	3	32	138	14	173	-	-	13	-	7117	-	-	1	7491
2010/2011	3	27	151	-	-	-	-	26	-	6678	20	-	1	6906
2009/2010	-	31	133	-	-	-	-	26	-	8633	-	-	-	8823
2008/2009	1	28	136	47	-	1	-	28	12	10323	-	17	-	10603
2007/2008	-	-	31	-	-	-	52	-	-	12344	-	-	-	12427

** По данни на МОН към декември 2014 г.

2006/2 007	6	-	51	-	-	-	127	-	-	13805	-	-	-	13989
2005/2 006	-	-	67	-	-	-	48	-	-	13800	-	-	-	13915

Учениците, независимо от етническия си произход, съобразно своите желания, могат да избират „Фолклор на етносите – ромски фолклор“ в часовете от свободноизбираемата или задължителноизбираемата подготовка, като за целта са разработени учебни помагала и учебни тетрадки, запознаващи учениците с историята, обичаите и традициите на ромите. В учебните помагала се предлагат материали за ромския бит и култура, за различни религии, за древни култури и цивилизации.

Таблица 5. Сформирани групи и брой деца, включени в СИП „Фолклор на етносите – ромски фолклор“

СИП „Фолклор на етносите – ромски фолклор“	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Сформирани групи	134	122	101	99
Включени ученици	958	824	1 542	1 548

От изнесените данни е видно, че за последните 4 учебни години нараства броят на децата, обхванати в СИП „Фолклор на етносите – ромски фолклор“. Интеркултурното образование е средство за запазване и обновяване на културната идентичност на ромската общност, както и за взаимно опознаване и формиране на толерантност между децата от различните етноси. Чрез интеркултурното образование се модернизира образователната система, тъй като интеркултурната перспектива е неделима част от този процес, и все повече деца и ученици от ромски произход посещават училище.

Един от основните проблеми, пред които е изправена образователната система, е преждевременното напускане на училище. Преждевременното напускане на учениците намалява възможностите им за реализация в живота и на пазара на труда, води до невъзвращаемост на вложените средства за образование. При лицата, които притежават основно или по-ниско образование, нарастват рисковете от социално изключване. Не на последно място това явление създава предпоставки за влошаване на качеството на живот и благосъстоянието на сегашното и на бъдещите поколения.

Таблица 6. Брой отпаднали от училище ученици^{††}

	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Брой отпаднали ученици от училище	4 761	3 844	3 490	3 282

В резултат на предприетите мерки от Министерството на образованието и науката за превенция на отпадането и ранното напускане на образователната система е намалял броят на отпадналите от училище ученици, като през 2014/2015 година отпадналите ученици са с 1 479 по-малко в сравнение с учебната 2011/2012 учебна година.

^{††} По данни на МОН.

През 2013 г. е приета Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013-2020). Тя надгражда осъществяваните политики и мерки за преодоляване на преждевременното напускане на училище и обединява и синхронизира усилията на институциите в цялостен интегриран подход. В Стратегията са систематизирани специфичните причини за отпадане и преждевременно напускане на училище и са разписани политики и мерки за превенция, интервенция и компенсация на преждевременното напускане на образователната система. Специално внимание е отделено на политиките за достъп до образование и повишаване качеството на образованието на децата и учениците от уязвими етнически общности, както и на тези със специални образователни потребности.

В процес на финализиране е подписването на Координационен механизъм за подобряване на контрола върху всички секторни политики, свързани с осигуряването на обхвата и задържането на децата и учениците в училище до завършване на образование.

Очакваните ефекти от реализирането на политиките, заложи в Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013-2020 г.), се свързват с постигане на националната цел за образование, заложи в Националната програма за реформи на Република България в изпълнение на Стратегия „Европа 2020“: „Дял на преждевременно напусналите образователната система от 11% до 2020 г.“, с намаляване на социалното изключване, с повишаване качеството на работната сила и благосъстоянието на гражданите.

Разработването и прилагането на цялостни, широкообхватни и ефективни политики за намаляване на уязвимостта на рисковите групи е свързано с проучване, анализиране и систематизиране на специфичните причини за преждевременното напускане на училище и набелязване на необходимите мерки за задържане в училище. Силно действащите вътрешногрупови норми и натискът на етнокултурните традиции сред уязвими етнически общности и групи предопределят специфичните причини за преждевременното напускане на училище: отсъствие на познавателна мотивация, ниска степен на готовност за училище, липсва мотивация на родителите за получаване на образование от децата им и др. Проучвания и анализи показват, че равнището на записване на всички степени на образование при ромите е много по-ниско в сравнение с всички останали малцинствени групи. Според данни от преброяването през 2011 година в съвкупността на децата в задължителна училищна възраст (от 7 до 15 години) децата от ромски произход, непосещаващи училище, са 23,2%, децата, от турски произход – 11,9%, етническите българи – 5,6%^{††}.

През 2004 година е създадена първата Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства, а през март 2010 година министърът на образованието, младежта и науката одобрява Актуализираната стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства. Стратегията е интегрална част от националния проект за реформиране на образователната система и за осигуряване на качествено образование в съответствие с европейските системи за контрол и управление на качеството.

На 12 юни 2015 година със заповед на министъра на образованието и науката е утвърдена Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства, както и План за действие към нея за периода 2015-2020 година. Визията

^{††} Национална стратегия за демографско развитие на Република България“, стр. 48. Необходимо е да се отчете факта, че тези данни не съдържат информация за почти 10% от населението, които не са споделили по време на последното преброяване към каква етническа група принадлежат.

на Стратегията предвижда „Към 2020 г. Република България е държава, в която образователната система интегрира успешно деца и ученици от етническите малцинства, съхранява и развива етнокултурната им идентичност и спомага за изграждането им като пълноценни граждани и за успешната им личностна, професионална и социална реализация“.

Стратегията за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства си поставя четири стратегически цели: пълноценна социализация на децата и учениците от етническите малцинства; гарантиране на равен достъп до качествено образование за децата и учениците от етническите малцинства; утвърждаване на интеркултурното образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система; съхраняване и развитие на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства.

По всяка от целите са предвидени дейности, като много от тях надграждат изпълнението на дейностите от предходния период на Стратегията.

За разлика от предходните варианти на Стратегията за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства, настоящата предвижда индикатори – за изпълнение и резултат, механизми за планиране, наблюдение и отчитане, механизми за оценка на изпълнението с цел по-добра координация за изпълнение, измеримост на планираните индикатори, прозрачност и публичност в процеса на нейното реализиране. Предвидено е и създаването на ефективен координационен механизъм между заинтересованите страни за провеждане на успешни интеграционни политики. Сред заложените мерки са: работа с родители на деца от етническите малцинства за ползата децата им да посещават училище; работа с родители на децата в училище и училищните настоятелства за изграждане на положителни нагласи спрямо ромския етнос; назначаване на помощник на учителя за работа с деца и ученици от етническите малцинства, подкрепа на деца и ученици от етническите малцинства; подпомагане на училища, единствени в населеното място, които нямат статут на средищни и/или защитени; осигуряване на допълнително обучение по български език за деца и ученици, за които българският език не е майчин, работа с ученици, застрашени от отпадане.

За превенция и справяне с негативните последици от неграмотността е приета Националната стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността (2014-2020 г.). Голяма част от планираните в Стратегията мерки имат за цел преодоляването на причините за ниска грамотност, като фокусът пада върху застрашените групи – бедните, при които ниските доходи ограничават възможностите и намаляват мотивацията.

По Националната програма „С грижа за всеки ученик”, модул „Осигуряване на допълнително обучение на учениците за повишаване на нивото на постиженията им по общообразователна подготовка” се предоставят средства за допълнително обучение на учениците от началния и от прогимназиалния етап на основното образование, показали ниски резултати от външното оценяване.

Таблица 7: Национална програма „С грижа за всеки ученик”, модул „Осигуряване на допълнително обучение на учениците за повишаване на нивото на постиженията им по общообразователна политика“^{§§}

НП „С грижа за всеки ученик”	2011/2012	2012/2013	2013/2014		2014/2015	
			Модул 3	Модул 4	Модул 3	Модул 4
Брой училища	363	313	239	394	255	355

^{§§} Данните са достъпни на: www.mon.bg

Сформирани групи	1 151	1 077	678	1 019	765	966
Брой деца, включени в обучението	6 386	6 221	4 008	5 761	4 501	5 364
Изразходвани средства	799 227 лв.	827 395 лв.	536 216 лв.	799 227 лв.	589 999 лв.	756 627 лв.
Забележка: Сумата за всяко училище се определя в зависимост от броя на сформирани групи за допълнително обучение.						

Националната програма „С грижа за всеки ученик“ е изключително успешна за коригиране на пропуски в знанията на учениците и компенсирание на недостига от учебно време. Обхваща голям брой деца, като от годишните отчети за изпълнение на Програмата, качени на сайта на МОН, става видно, че при по-голямата част от децата, включени в Програмата, се отбелязва напредък. Това налага през учебната 2013/2014 година да се обособят два нови модула – „Осигуряване на допълнително обучение на учениците от началния етап на основното образование за повишаване на нивото на постиженията им по общообразователна подготовка“ и „Осигуряване на допълнително обучение на учениците от прогимназиалния етап на основното образование за повишаване на нивото на постиженията им по общообразователна подготовка“.

По модул 3 „Осигуряване на допълнително обучение на учениците от началния етап на основното образование за повишаване на нивото на постиженията им по общообразователна подготовка“ се финансира допълнително обучение на ученици от началния етап на основното образование по учебен предмет от културнообразователната област „Български език и литература“ и по учебния предмет „Математика“. Критерий за включване на ученик в група за допълнително обучение е наличието на поне три слаби текущи оценки по съответния учебен предмет през предходната учебна година.

По модул 4 „Осигуряване на допълнително обучение на учениците от прогимназиалния етап на основното образование за повишаване на нивото на постиженията им по общообразователна подготовка“ се финансира допълнително обучение на ученици по учебни предмети от културно образователните области „Български език и литература“, „Обществени науки и гражданско образование“, „Природни науки и екология“ и по учебния предмет „Математика“. Критерий за включване на ученик в група за допълнително обучение по даден учебен предмет е: а) наличие на слаб годишен успех по съответния учебен предмет към 15 юни на предходната учебна година б) резултати на външното оценяване по същия учебен предмет, проведено в края на учебната година, по-ниски от 50 на сто от средния успех на випуска в училището или от средния успех на випуска в страната

По Национална програма „Училището – територия на учениците“, модул „Подкрепа на целодневното обучение на учениците от начален етап“ се дава възможност за организиране на учениците в целодневно обучение с полуинтернатни групи, което води до повишаване качеството на образователно-възпитателния процес при зачитане на интересите, отчитане на възможностите и във връзка с възрастовите особености на учениците. На учениците се дава възможност да развият и усъвършенстват знания, умения, навики и отношения. Създават се предпоставки за общуване и опознаване между деца от различни социални, етнически и културни общности. Личността на ученика се развива всекидневно в мултикултурна и

конкурентна среда при упражняване както на учебни, така и на различни други дейности.

Таблица 8. Индикатори по модул „Подкрепа на целодневното обучение на учениците от начален етап“ по Национална програма „Училището – територия на учениците“***

НП „Училището – територия на учениците“	2011/2012 г.	2012/2013 г.	2013/2014 г.	2014/2015 г.	2015/2016 г.
Брой училища	88	91	87	93	89
Бюджет на модула	800 000 лв.	800 000 лв.	800 000 лв	800 000 лв	800 000 лв

Чрез Националната програма „На училище без отсъствия“ се цели намаляване броя на свободните часове, като предпоставка за постигане на по-високо качество на образованието, намаляване дела на отсъствията чрез коректното им отразяване в училищната документация, предприемане на реални и ефективни училищни мерки за мотивиране на учениците, за редовно посещаване и активна работа по време на учебния час и за привличане на родителите като партньори в училищния живот. Тази програма е свързана с необходимостта от засилване на механизмите за отчетност, наблюдение и контрол по отношение на регистрирането на отсъствията на учениците.

По мярка „Без отсъствие“ в рамките на Национална програма „На училище без отсъствия“ на училищно ниво се разработват и прилагат мерки за превенция на преждевременното напускане на образователната система, за реинтеграция на отпадналите от училището лица, както и за подобряване връзката на училището с родителите на учениците и за съвместни превантивни действия за намаляване на отсъствията.

Таблица 9: Класирани и финансирани училища по Национална програма „На училище без отсъствия“, мярка „Без отсъствие“

НП „На училище без отсъствие“	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Брой училища	125	118	117
Изразходвани средства	957 840 лв	766 380 лв	679 147 лв

Мярката „Без свободен час“ е свързана с политиката за задържане на децата в училище. Чрез дейностите по мярката се повишава ефективността на разходите на училищата чрез оптимизиране на вътрешната структура. Предоставят се допълнителни средства за изплащане на реално взети учебни часове от учители и възпитатели, които заместват отсъстващи от работа учители или възпитатели.

Предприети са мерки за повишаване квалификацията на педагогически специалисти за формиране и развиване на тяхната интеркултурна компетентност.

*** Данните са достъпни на: www.mon.bg

През 2013 г. по Национална програма „Квалификация“ се реализира обучение в майсторски клас с международно участие „Творческо обучение на учители за подпомагане на социалното включване на ромски деца в образователния процес“. Обучени са 70 педагогически специалисти и са раздадени обучителни материали в тираж 3000 бр. Споделен е опит от пилотно обучение на учители в Испания, Унгария, Румъния и България.

През 2014 г. по мярка 1 „Създаване на условия за продължаваща квалификация на педагогическите кадри по приоритетни направления“ по Национална програма „Квалификация“ в периода 23-27 юли 2014 г. е проведено обучение на 60 учители в подготвителни групи на тема „Как да учим децата билингви да учат?“.

По проект BG051PO001-3.1.03-0001 „Квалификация на педагогическите специалисти“ по ОП РЧР в партньорство с Националния институт за обучение и квалификация в системата на образованието, по дейност III.2 „Педагогически специалисти за формиране на знания, умения и компетентности за работа в интеркултурна среда“ са обучени 4 500 учители.

Изпълнение на проекти по Оперативна програма «Развитие на човешките ресурси» 2007-2013 г.» (ОП РЧР)

По проект BG051PO001-4.2.05-0001 „Училище за себеутвърждаване и подготовка към европейски хоризонти“ УСПЕХ се създават условия да се осмисли свободното време на децата и учениците. Това е от особена важност за ученици с риск от отпадане и/или прояви на агресия и/или насилие. Учениците в училищата се включват в занимания по интереси в различни извънкласни и извънучилищни дейности. Извънкласните дейности по проект УСПЕХ се осъществяват по желание на учениците и в тях може да участва всеки, който писмено е заявил желанието си, независимо от етническата си принадлежност.

В Таблица 10 са представени данни за броя на учениците, както и за броя на сформираните групи и училищата, участвали в проект УСПЕХ.

Таблица 10. Индикатори по проект BG051PO001-4.2.05-0001 „Училище за себеутвърждаване и подготовка към европейски хоризонти“ УСПЕХ

<i>Проект УСПЕХ</i>	<i>2011/2012 г.</i>	<i>2012/2013 г.</i>	<i>2013/2014 г.</i>	<i>2014/2015 г.</i>
Брой училища	1 307	1 303	1 304	1 252
Формирани групи	12 238	15 042	16 283	15 709
Брой ученици	149 888	177 696	189 930	185 325
Бюджет	27 729 280 лв.	38 204 640 лв.	33 237 750 лв.	12 972 750 лв.

Резултатите доказват изключителната ефективност на проекта с обогатения спектър от иновационни извънкласни форми, които имат съотнесеност към ключовите компетентности от Европейската референтна рамка, с възможността всяко дете да ползва публични ресурси и услуги, за да развива и увеличава своя потенциал и да работи в екип.

Съдържателната страна на проекта е насочена към подобряване на качеството на живот на учениците и стимулиране на процесите на социално включване, както и предоставяне на равен достъп до свободно избираеми извънкласни и извънучилищни

форми и дейности, осъществяван с цел допълнително мотивиране на учениците и развиване на образователния им потенциал и интереси. Ваканционната форма, комбинирана със занимания през учебно време, затвърди изводът, че учениците приемат училището и като „място за своето хоби“. Проектът дава повод на нов тип взаимоотношения учители-ученици, при които учителят е видян през призмата на общите занимания и споделени интереси.

По приоритетни оси 3 и 4 на ОП РЧР в периода 2007-2015 г. се предоставят средства по схеми за предоставяне на безвъзмездна помощ, насочени към интеграция на представители на етнически малцинства в образователната система, както следва:

- BG051PO001-4.1.01 „Създаване на благоприятна мултикултурна среда за практическо прилагане на интеркултурно образование и възпитание“, 2008-2009 г., бюджет 3 794 139, 20 лв. (подбор на проекти);

- BG051PO001-4.1.02, компонент 1 „Без звънец или подкрепа за деца, изоставани с учебния материал“, 2008-2010 г., бюджет 1 721 516, 71 лв. (директно предоставяне);

- BG051PO001-4.1.03 „Интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в образователната система“, 2010-2011, бюджет - 3 482 599, 32 лв. (подбор на проекти);

- BG051PO001-4.1.06 „Реинтеграция на отпаднали ученици в образователната система“, 2013-2014, бюджет - 2 395 454, 29 лв. (подбор на проекти);

- BG051PO001-4.1.05 „Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства“, 2012-2015, бюджет - 15 571 611, 22 лв. (подбор на проекти);

В последните три операции в специфични мерки за ранно отпадане от училище са се включили 89 372 ученици, а броят на отново интегрираните в образователната система е 32 824 ученици. Общо по изброените схеми размерът на изразходваните средства е 21 449 664, 83 лева.

- Проект „Нов шанс за успех“ по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна помощ BG051PO001-4.3.01 „Ограмотяване на възрастни“, 2012-2015, бюджет - 15 378 101, 84 лв. (директно предоставяне).

Проектът е насочен към неграмотни и слабограмотни лица над 16-годишна възраст, които нямат статут на ученици. Целта на проекта е чрез ограмотяване и формиране на ключови компетентности да бъде улеснен по-нататъшният достъп на неграмотните и слабограмотни хора (включително роми) до общообразователна и професионална подготовка и до участието им на пазара на труда. Лицата, включени в обучение по проекта, са общо 16 662. Една част от тях са ограмотени, а на други възрастни е дадена възможност за усвояване на учебното съдържание по учебни предмети, предвидени за класове (V, VI и VII клас) от прогимназиалния етап на основното образование. Трябва да се отбележи, че проектът не е насочен само към ромите, но значителна част от обучаваните са роми.

Таблица 11. Индикатори по проект „Нов шанс за успех“ по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна помощ BG 051PO001/4.3-01 „Ограмотяване на възрастни“

Количествен индикатор	Планирано	Постигнато	%
Брой възрастни, включени в обучение	15 000	16 662	111 %
Брой успешно завършили	10 500	14 145	134,7 %
Брой квалифицирани учители	500	520	104 %

Брой на сертифицирани учители	500	520	104 %
Брой учебни програми за обучение на възрастни	30	30	100 %
Брой разпространени обучителни пакети	10 500	16 370	155,9 %

Предвижда се проектните дейности да се изпълняват и раширяват обхвата си и по Оперативна програма “Наука и образование за интелигентен растеж” (2014-2020)

По приоритетни оси 3 и 4 на ОП РЧР в периода 2007-2015 г. се предоставят средства по схеми за предоставяне на безвъзмездна помощ, насочени към интеграция на представители на етнически малцинства в образователната система, както следва:

- Проект BG051PO001-4.3.02-0001 „Система за кариерно ориентиране в училищното образование“, 2012 – 2015 година, бюджет –8 846 683, 26 лв. За периода от 01.11.2012 г. до 31.12.2014 г. в Програма за обучение по кариерно ориентиране са включени общо 27 799 ученици от I до XII клас от ромски произход, от които 12 838 жени. По проект „Система за кариерно ориентиране в училищното образование” са изградени 28 общински центъра за кариерно ориентиране със седалища във всички областни градове на страната. Първата група обхваща ученици от първи до четвърти клас. Те получават информация за професиите и за уменията, необходими за тях. В групата от пети до осми клас учениците са насочвани как да изберат подходящо образование или професия. Третата група обхваща учениците от IX до XII клас, които са подпомагани в професионалната им реализация, съобразена с пазара на труда.

В качеството си на Програмен оператор на Програма BG06 „Деца и младежи в риск“ МОН се стреми да изпълни целите, заложи от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство за периода 2009 – 2014 г., а именно намаляване на социалните и икономическите различия в Европейското икономическо пространство, създаване на по-благоприятна среда за децата и младежите, особено тези в риск и засилване на двустранните взаимоотношения. Основен акцент, заложен в Меморандума за разбирателство, подписан от Кралство Норвегия, Исландия и Лихтенщайн и Република България, е фокусът върху специфичните нужди на ромските деца. Програмата е една от тези, по които, съгласно Меморандумите за разбирателство относно изпълнението на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм, е предвидено специфично условие 10% от средствата да бъдат насочени за подобряване ситуацията на ромското население.

Програмата е една от първите одобрени от страните-донори и до момента показва стабилен и сериозен напредък. Въпреки неголемия финансов ресурс, програмата е насочена към изпълнението на много ефективни дейности в областта на ранното детско обучение, подкрепата на младежките дейности и социалното включване на деца и младежи в риск, включително от ромски произход.

Програмата се изпълнява в партньорство със Съвета на Европа, който играе ключова роля в осигуряване на подготвени учители, обучителни материали, насоки и планове за обученията на младежките работници, педагогическия персонал и ромските образователни медиатори, като особено място се отделя на проблемите на интеркултурното образование, правата на човека, демокрацията и върховенството на закона. Във всеки проект е предвидено назначаването на поне двама ромски образователни медиатори, които да спомогнат за осъществяването на стабилна връзка

на доверие и взаимно разбиране между маргинализираните групи и обществените институции – детска градина, община, младежки център. До момента ромските образователни медиатори, обучени от експерти на Съвета на Европа и назначени от бенефициентите, са 33.

Дългосрочната цел на Програма BG06 „Деца и младежи в риск“ е подобряване благосъстоянието на деца и младежи в риск и тяхното социално включване. Особено внимание е отделено на доброто управление, равенството на половете и социална устойчивост. Програмата изпълнява успешни мерки за приобщаване на ромите. В началото на 2015 се подписа договор по предефиниран Компонент 4 с бенефициент район Красна Поляна. Във връзка с решение на Офиса на Финансовия механизъм след преразпределение на средства бяха отпуснати допълнително 200 000 евро за Програма BG06 „Деца и младежи в риск“, насочени специално към Компонент 2. След оценяване през м. януари 2015 за бенефициент е избрана Столична община, като през м. юни 2015 г. е подписан договор за изпълнение на проекта.

Всички средства, насочени към финансиране на проектите, са договорени и не се планира сключването на договори за изпълнението на нови проекти. До края на 2015 г. продължи регулярната работа за управлението на програмата – мониторинг, верификация, контрол на изпълнението на проектите.

В Таблица 12 са представени основни параметри по проектите по Програма BG06 „Деца и младежи в риск“

Таблица 12. Проекти по Програма BG06 „Деца и младежи в риск“

Наименование на проекта	Цели	Обща стойност на средствата
BG06-105 „За подобряване на благосъстоянието на децата и младежите в риск - изграждане на устойчив модел за интеграция и социално включване в община Враца“	Постигането на целта на проекта се свързва с подобряване на състоянието на децата и младежите в риск, включително ромите, чрез създаване на Младежки център и въвеждането на услуги за младежи, които отговарят на изискванията на Съвета на Европа за младежки центрове. Двама от младежките работници са роми. Проектът се реализира в партньорство с неправителствена организация.	2 269 131 лв.
BG06-103 "Изграждане на младежки център в град Пловдив"	Проектът е насочен към подобряване на социално-битовите условия на целевата група – млади хора на възраст между 15-29 години, включително роми в Пловдив и региона. Проектът следва стандартите за качество на Съвета на Европа.	2 243 320 лв.
BG06-102 “Младежки център Добрич – Вашето утре”	Стремежът е чрез дейностите по проекта да се разчупят етническите стереотипи, за да се привличат младите хора в риск с цел комуникация и извършване на креативни дейности, насочени към тяхната адаптация към мултиетническата среда в общностния център. Младежният център се подготвя за придобиване на Знак за качество на Съвета на Европа. Двама ромски медиатори са назначени за работа в ромските квартали.	2 482 812 лв.
BG06-101 „Международен младежки център за работа с деца и младежи в риск в град Стара Загора“	Създава се действащ младежки център и се въвеждат мерки и услуги за младежи, които да отговарят на изискванията на Съвета на Европа за получаване на Знак за качество. Работата на младежкия център е съсредоточена върху проблемите на ромските младежи и деца.	2 729 084 лв.
10 проекта	<p>Проектните предложения, получили финансиране, са на следните общини: Русе, Плевен, Каварна, Смядово, Садово, Средец, Мездра, Исперих, Павликени, Сливен.</p> <p>Проектите са насочени към интеграция на деца от рискови групи, включително роми, на възраст 3-6 години в дейности в предучилищното образование, подготовка за плавно преминаване към първия етап на училищното образование.</p>	4 388 864 лв.
BG06-242 „ Да изразим себе си“	В седем детски градини е създаден ефективен механизъм за социализация и образователна интеграция, подготовка и адаптация за училищната дейност и засилването на мотивацията за участие в образователния процес на деца на възраст от 3 до 6 години от уязвими групи, включително роми. По проекта работят седем ромски образователни медиатори. Проектът се реализира в партньорство с неправителствена организация.	453 581 лв.
BG06-C3 „Изграждане на капацитет“ (предефиниран проект) бенефициент е ЦОИДУЕМ, партньор е Съветът на Европа)	Целта на проекта е да се изгради високопрофесионален и качествен персонал, подготвен от експерти на Съвета на Европа в младежките центрове и детските градини, участващи в останалите компоненти на Програмата, чрез провеждане на обучения и предоставяне на образователни материали на работещите с младежи,	1 955 800 лв.

	служителите в детските градини и медиаторите. Основен фокус на обученията са проблемите на интеркултурното включване на деца и младежи.	
„Образователна интеграция, здраве и социално развитие“ (предефиниран проект)	Проектът представлява модел за интеграция и подготовка на деца от ромско етническо малцинство в район Красна поляна, Столична община.	702 6 02 лв.

Изпълнение на проекти на Центъра за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства

Центърът за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства (ЦОИДУЕМ) е второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на образованието и науката и подпомага дейността на МОН по провеждане на политиката за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства. Създаден е с Постановление № 4 на МС от 11.01.2005 г. за да „разработва, финансира и подкрепя проекти, които имат за цел насърчаване на равния достъп до качествено образование и подобряване на резултатите от възпитанието и обучението на децата и учениците от етническите малцинства в България.“ Дейността на ЦОИДУЕМ се основава на комплекс от специални стратегически мерки, формиращ политиката за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства, зададен от Стратегията за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства и стратегическите цели и приоритети, определени в Тригодишната му програма (приема се с Решение на Министерския съвет).

От създаването на ЦОИДУЕМ до момента са изпълнени Тригодишната програма за периода 2007-2009 г. и Тригодишната програма за периода 2010-2012 г. В изпълнение е Тригодишната програма за дейността на Центъра за периода 2013-2015 г.

В периода 2007-2014 г. ЦОИДУЕМ е финансирал 505 проекти по 13 конкурсни процедури. В проектните дейности са включени 49 769 деца и ученици, 6 000 учители, 17 264 родители^{††}. През юни 2015 г. е обявена нова конкурсна процедура 33.14-2015, която все още не е финализирана.

През 2008 г. за първи път в историята на ЦОИДУЕМ Ромският образователен фонд, базиран в Будапеща, финансира в размер на 489 000 лв. изпълнението на стратегическия приоритет „Гарантиране на равен достъп до качествено образование на децата и учениците от етническите малцинства“. През 2010 г., във връзка с изпълнението на приоритет „Пълноценна интеграция на ромските деца и ученици чрез десегрегация на детските градини и училища в обособените ромски квартали и създаване на условия за равен достъп до качествено образование извън тях“ на Тригодишната програма, ЦОИДУЕМ спечели грант от 300 000 евро с 24 месечен период за реализиране на дейностите.

В Плана за действие по Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2014 г.) ЦОИДУЕМ е посочен като източник на финансиране по три мерки в приоритет „Образование“:

- достъп до качествено образование на децата и учениците от ромски произход;
- съхраняване на културната идентичност на ромските деца;

^{†††} Информацията е без резултатите от последната конкурсна процедура (КП) 33.13-2014, която не е отчетена

- работа с родителите на деца от ромски произход.

За гарантиране правото на равен достъп до качествено образование, включително чрез интеграция на ромски деца и ученици в детски градини и училища са проведени три конкурсни процедури с общ бюджет 1 434 080 лв. Подкрепени са общо 69 проекта. Подкрепените дейности създават условия за: достъп до качествен образователно-възпитателен процес за всички деца и ученици; адаптация на децата и учениците в детските градини и началните училища, за които българския език не е майчин; мотивация и задържане на децата/учениците в училищата/детските градини и намаляване на процента на отпадащи от училище; осигуряване на допълнително обучение при проблеми в усвояването на учебния материал и по-добро овладяване на български език, както и повишена успеваемост на ромски деца и ученици в образователния процес. Апробирани са модели за намаляване броя на отпадащите ученици; финансирани са форми на обучение като: полуинтернатни групи, групи по интереси и тип „занималня“, които училищата нямат възможност да финансират. Чрез включването си в проектни дейности, децата и учениците от ромски произход придобиват повече увереност, повишава се познавателната им мотивация, развива се чувството им за принадлежност към училищната общност. Същевременно се постига и промяна в обществените нагласи в посока към по-голяма толерантност спрямо децата и учениците от малцинствените етнически групи.

За обучение в дух на толерантност и недискриминация в детските градини и в училищата чрез съхраняване и развиване на културната идентичност на деца и ученици от ромски произход ЦОИДУЕМ е обявил три конкурсни процедури на обща стойност 1 177 370 лв., а финансираните проекти са 68 броя. По финансираните проекти са осъществени дейности, представящи културните постижения на етническите малцинства и техния принос към общонационалната култура и дейности, които превръщат етнокултурното многообразие в източник на взаимно опознаване, уважение и сътрудничество. Създадени са 80 клубове по интереси, кръжоци, ателиета. Проведени са 47 празници, фестивали, концерти; 16 конкурси и викторини; 29 обучения, лектории и тренинги; 39 срещи, посещения и консултации; организирани са 21 изложби, 17 кътове, 21 екскурзии, излети и лагери; проведени са 6 анкети и анализи; проведени са 3 екопоходи; проведени са 4 публични дискусии. 350 учители, работещи в мултикултурна среда, са преминали обучения с включен компонент „интеркултурна компетентност“.

Проектните дейности, свързани с обучения на учители, работещи в мултикултурна среда с включване на компонент „Интеркултурна компетентност“ и обмяна на добри практики между тях се осъществяват от висококвалифицирани лектори от университети, департаменти за повишаване квалификацията на учителите, неправителствени организации.

За приобщаване на ромските родители към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот в периода 2013-2015 г. са обявени две конкурсни процедури на обща стойност 663 870 лв. Финансирани са общо 31 проекти. Постигнати са следните резултати: брой разработени модели за работа с родители – 64; брой родители, обхванати в проектните дейности – 1888; брой деца, чиито родители са обхванати в дейности – 1 645; брой съвместни дейности на родители, деца, ученици и учители – 115; издадени наръчници, справочници, помагала – 10, създадени групи по интереси – 37.

Според анализа на външните оценители на реализираните проекти в 79% от тях са включени родители. Същевременно 34% от изпълнителите на проекти посочват работата с родители като значима трудност. Обособяването на този проблем в самостоятелен приоритет в Тригодишната програма на ЦОИДУЕМ представлява

признание за неговата значимост и е индикация за насочване на вниманието към създаване на цялостни и устойчиви механизми за работа с родителите на ромските деца и ученици. Насърчават се дейности, свързани със: създаване на модели за работа с родители; изработване на методика за работа с родители на деца и ученици от етническите малцинства; мотивиране на ромските родители за подкрепа на техните деца и ученици; включването на родители при изработване на училищни стратегии, планове и програми и участието им в училищното настоятелство.

Съвместните дейности между български и ромски родители се отчитат като успешни и на места инициативите ще бъдат продължени и след приключване на проектите.

Участието на родители и на общественици в дейности по проекти спомага за преодоляване на предразсъдъците и дискриминацията по етнически признак. Партньорството между детската градина/училището и семейството съдейства и за преодоляването на безпричинни отсъствия и отпадане на ученици и за привличане на учениците-роми към образованието.

За изпълнение на проектите с подкрепата на ЦОИДУЕМ общините, детските градини и училищата си партнират с неправителствени организации, обществени съвети и настоятелства.

През 2013-2014 г. ЦОИДУЕМ осъществява дейности по проект „Учене в толерантност“ по схема № BG051PO001-7.0.02-0004-C0001/15.10.2012 г. по Приоритетна ос 7 на ОП РЧР. По тях са проведени 16 модулни обучения на учители, педагогически съветници, училищни психолози, директори на всички държавни училища към Министерството на образованието и науката, началници и експерти от регионалните инспекторати по образованието. Обучени са общо 804 педагогически специалисти. С цел получаване на знания и умения за създаване на толерантна среда в държавните училища са организирани обмяна на опит и споделяне на добри практики на 35 български учители с техни колеги от Кралство Дания.

ЦОИДУЕМ продължава да бъде един от основните източници на финансиране на дейности за образователна интеграция в страната. Оценката на външните оценители от проведените анкети, е че в редица малки училища и детски градини из страната извънкласните дейности за образователна интеграция на деца и ученици от етнически малцинства се реализират само чрез проекти на ЦОИДУЕМ. Сътрудничеството, според тях е предпочитано, поради ясни правила и достъп до изчерпателна информация. Желанието за участие в конкурси на ЦОИДУЕМ е свързано именно с възможността да се осигурят допълнителни средства за детската градина/училището по посока на подобряване на материалната база и за привличане и повишаване интереса на учениците към образователно-възпитателната работа.

За осъществяване на политиката за всеобщо, достъпно и качествено образование Министерството на образованието и науката ще продължи да подкрепя интеркултурната перспектива като общосподелен възглед, основан на взаимно опознаване, диалог и взаимодействие между културите при запазване на идентичността на всяка една от тях.

ДАЗД прави извода, че през годините се повишава активността на фондации по отношение на предоставянето на социални услуги за деца и семейства, които изрично са посочили в целевата си група деца от ромски произход. - от 2 фондации, лицензирани през 2006 до 11 организации през м. май 2015 г.

Добра практика на ДАЗД е **междуинституционалният план за действие**, свързан с обходи в кварталите, с концентрация на население от малцинствен произход, довели до предложенията за изменение в нормативната и стратегическата рамка. Всички деца, независимо от етническите и други характерни особености, се разглеждат преди всичко като деца и водещо съображение в работата на специалистите е най-добрият интерес на детето.

С цел превенция на изоставянето е изработено и се ползва **Методическото ръководство за превенция на изоставянето на ниво родилен дом**.

Национална телефонна линия за деца 116 111 е насочена към децата в риск и обхваща и родителите, специалистите, работещи с деца, както и всички граждани, които искат да сигнализират за дете в риск или да получат консултация във връзка с проблемите на децата. За периода от началото на 2010 г. до края на 2014 г. са приети 340 720 повиквания, осъществени са 87 335 консултации. В 70% от случаите консултациите са провеждани с деца, потърсили подкрепа на телефонната линия. За периода изпратените сигнали за деца в риск към отделите „Закрила на детето“ са 1678. Както в общия брой консултации и сигнали за деца в риск, са включени и деца с ромски произход. Наблюдавана тенденция през годините е, че значително се увеличават подаваните сигнали за деца в риск.

В годините от 2005 до сега се създадоха **мултидисциплинарни екипи** от представители на централните институции в Република България, които бързо обработват и разрешават всеки един сигнал, свързан с дете, жертва на **насилние или трафик**. За подкрепа на децата - жертви на насилие и трафик, към 2015 г. функционират 16 Кризисни центъра, които се финансират със средства от държавния бюджет. Настаняването на децата в тях е за срок до шест месеца и се извършва от съда. Основните услуги, които се предоставят в Кризисните центрове са осигуряване на подслон и храна, задоволяване на здравни потребности, осигуряване на психологическа подкрепа, овладяване на жизнено и социални умения, образователни услуги, подготовка на детето за реинтеграция в семейството, а ако това е невъзможно, спрямо децата се предприемат други мерки за **закрила** съгласно Закона за закрила на детето.

С цел **закрила на детето и неговите интереси** от 2006 г. за децата, жертви на трафик се прилага още една мярка за **закрила** съгласно Закона за българските лични документи, според която **не се разрешава напускане на страната, не се издават паспорти и заместващи ги документи, а издадените се отнемат на ненавършилите пълнолетие лица, въввлечени или използвани в просия, проституция, сексуално насилие, разпространение на порнографски материали, получаване на неправомерни материални доходи**. Тези мерки се предприемат и се прилагат за срок от две години.

В последните 2-3 години се наблюдава тенденцията за **увеличаване на миграцията** в страни от Западна Европа на **български деца, заедно с техните родители и близки, предимно от малцинствата**. Родители заедно с децата си напускат България, без да имат възможност да си намерят сигурна работа, доходи и нормални условия на живот. Създават се незаконни гета, децата не ходят на училище. Липсва перспектива за децата и семействата, както и възможности за законна работа поради липсата на образование.

Училищната мрежа към **Министерството на земеделието и храните** обхваща 76 институции на отрасловото професионално образование и обучение. Министерството предоставя на публични (образователни и обучителни) услуги. Наличната нормативна уредба в системата на професионалното образование създава условия за **равен достъп до образование и усъвършенства механизми за предотвратяване на дискриминационни практики**.

В Професионалните гимназии и училища по селско стопанство и горско стопанство, хранителни технологии и ветеринарна медицина се обучават по 12 професионални направления, от които преобладаващи са: **растениевъдство и**

животновъдство, горско стопанство, ветеринарна медицина, хранителни технологии. За учебната 2013/2014 година се обучават 21 883 ученици а във вечерна, самостоятелна и задочна форма - 6 349 ученици.

За интеграцията на учениците от етническите малцинства, в това число и за тези от ромски произход, в системата на МЗХ се прилагат различни превантивни, интервенционни и компенсаторни мерки, съгласувани с Министерството на образованието и науката.

ПРИОРИТЕТ «ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ»

Министерството на здравеопазването е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Националната стратегия по приоритет „Здравеопазване“.

Политиката на Министерството на здравеопазването е насочена към създаване на по-добри условия и осигуряване на равен достъп на всички граждани на България до здравни услуги, независимо от техния пол, възраст, етническа и социална принадлежност. Особено внимание се обръща на подобряване на здравето обслужване на групите в неравностойно положение.

Анализ за изпълнението на Осигуряване на равенство на до качествени здравни услуги и превантивни програми

Под-цел 1, „Намаляване на детската смъртност“:

За периода 2005-2015 г. показателят Детска смъртност (брой умрели деца на възраст до 1 година на 1 000 живородени деца) бележи трайна тенденция за намаляване. По години:

2005	10.4
2009	9.0
2010	9.4
2011	8.5
2012	7.8
2013	7.3
2014	7.6
2015	7.6

Видно от таблицата, коефициентът за детска смъртност през 2014 г. и 2015 г. е 7.6‰ и е с 0.3‰ по-висок от този през 2013 г. Въпреки повишеното ниво на детска смъртност през 2014 г., следва да се отбележи, че достигнатото равнище на детска смъртност през последните няколко години е най-ниското в демографското развитие на страната, като обаче продължава да е по-високо от това в европейските държави.

По задача 1.1. Ранна регистрация на бременните, наблюдение по време на бременността и своевременна хоспитализация на родилките:

За всички здравноосигурени бременни жени по реда на Наредба № 39 за профилактичните прегледи и диспансеризацията са предвидени профилактични прегледи и изследвания по време на бременността, заплащани от НЗОК. Дейностите се реализират по програма „Майчино здраве“ на НЗОК. Обемът и обхватът на

дейностите са регламентирани както за нормална бременност, така и при бременност в риск. За изпълнението им всяка бременна жена има право да избере лекар-специалист по акушерство и гинекология или общопрактикуващ лекар, които да осъществяват наблюдението по време на бременността.

По реда на *Наредба № 26 за предоставяне на акушерска помощ на здравно неосигурени жени и за извършване на изследвания извън обхвата на задължителното здравно осигуряване на деца и бременни* за всички здравнонеосигурени бременни жени от 1.1.2007 г. е гарантирано предоставяне на медицински услуги, свързани с акушерска помощ по време на раждане, с финансиране от държавния бюджет. В допълнение на това с изменение и допълнение на наредбата, в сила от 1.1.2013 г. за здравнонеосигурените жени е гарантиран един профилактичен преглед по време на бременността.

В периода 2011-2015 г. с мобилните гинекологични кабинети са извършени **общо 32 763 прегледа**, като резултатът е над 100 % изпълнен от заложения индикатор. Диагностицирани са заболявания на женските полови органи – аднексити, кисти, миомадозни възли, които са в рамките на доброкачествени изменения.

По задача 1.2. Намаляване на бременностите в юношеска възраст и профилактика на вродени аномалии и наследствени заболявания:

През периода 2009-2013 г. бе реализирана Национална програма за редки болести, в рамките на която от страна на МЗ бе осигурено закупуване на китове, реактиви и консумативи за обезпечаване на масовите скрининги на новородените, пренатална диагностика на бременни жени за ранно откриване на вродени аномалии (Синдром на Даун, дефекти на невралната тръба и други аномалии), както и за провеждане на генетични изследвания при висок риск от раждане на дете с генетична болест. Като резултат от действието на програмата следва да се изтъкне и въвеждането на нов масов неонатален скрининг за новородените от началото на 2011 г. за вродена надбъбречнокорова хиперплазия. С това за всички новородени деца МЗ е осигурило скрининг за общо 3 заболявания – фенилкетонурия, вроден хипотиреоидизъм и вродена надбъбречно корова хиперплазия.

В рамките на програмата се разшири обхвата на бременни жени, които провеждат биохимичен скрининг за ранно пренатално откриване на вродени аномалии (Синдром на Даун, дефекти на невралната тръба и други аномалии). В края на програмата през 2013 г. е отчетено, че през 2013 г. са изследвани общо 22 942 жени с биохимичен скрининг за оценка на риска за най-чести анеуплоидии и дефекти на невралната тръба. Въпреки намалената раждаемост се наблюдава тенденция за увеличаване на броя изследвани жени в програмата с биохимичен скрининг. Като резултат през 2013 г. след проведената и генетична дородова диагностика са установени 85 патологични бременности. От диагностицираната патология най-голям процент представлява Синдром на Даун, следван от други хромозомни болести с клинично значение.

След приключване на програмата дейността е продължена, като осигуряването на реактиви и консумативи е гарантирано по реда на Наредба № 26 за предоставяне на акушерска помощ на здравно неосигурени жени и за извършване на изследвания извън обхвата на задължителното здравно осигуряване на деца и бременни. Така през 2014 г. е проведен биохимичен скрининг и дородова диагностика при бременни както следва:

- Изследвани са общо 15595 бременни в първи триместър (11-14 гестационна седмица) и 6832 във втори триместър (15-21 гестационна седмица). Установени са 1468 рискови бременности, което представлява 6.5% от изследваните.
- В генетичните лаборатории в страната са извършени 1127 дородови диагностики по показание риск за хромозомни аномалии и са установени 50 патологични бременности.
- Проведени са и 32 дородови диагностики по показание рискова бременност свързана с моногенни заболявания. Установени са 2 патологични бременности за муковисцидоза, 4 за бета таласемия, 1 за фенилкетонурия, 1 за нервномускулно заболяване и 1 за микроделеционен синдром.
- Общият брой установени с генетичен анализ патологични бременности през 2014 г. е 59.

Дейността продължава и през 2015 г., като МЗ е предвидило закупуването на необходимите реактиви и консумативи за генетичните лаборатории по реда на Наредба № 26 за предоставяне на акушерска помощ на здравно неосигурени жени и за извършване на изследвания извън обхвата на задължителното здравно осигуряване на деца и бременни.

Под-цел 2 Подобряване на здравната помощ за новородените и децата в предучилищна възраст

В периода 2011-2015 г. с мобилните педиатрични кабинети са извършени 45 441 имунизации на деца с непълнен имунизационен статус с мобилен кабинет обща практика.

През 2015 г. с мобилните педиатрични кабинети, разпределени в 4 области на страната (Пловдив, Плевен, Силистра и Хасково) се организира и извършване на задължителни имунизации на деца, при които няма данни за проведени имунизации, имунизационната схема за възрастта е непълна, нямат избран личен лекар и/или нямат постоянна адресна регистрация. Имунизации извършени на 895 лица. За целта са заделени 28 000 лв. от държавния бюджет.

По т. 2.3 Подобряване на информираността за здравословно хранене на новородените и малките деца.

В периода 2011 г. до 2015 г. в изпълнение на Националния план за действие по инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005 – 2015 г.” и на първия период 2012-2014 г. на Плана за действие за изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020 г. са осъществени редица обучения и кампании за повишаване на здравните знания по здравословно хранене на новородените и малките деца. Проведени са 1160 броя беседи, 600 прожекции на филми и аудио послания и разпространени по темата 2 300 бр. здравно-образователни материали. Заложеният индикатор е изпълнен в пълен обем.

По т. 2.4 Редовно провеждане на профилактичните прегледи за съответната възрастова група.

За всички деца нормативно са регламентирани профилактичните прегледи чрез Наредба № 39 за профилактичните прегледи и диспансеризацията. Профилактичните прегледи и изследвания са с честота и обхват в зависимост от възрастта на детето. Осъществяват се от ОПЛ на детето или от специалист-педиатър. Предвид факта, че всички български деца са здравноосигурени за сметка на държавния бюджет, тяхното финансиране е гарантирано от НЗОК по програма „Детско здраве ”.

В периода 2011-2015 г. с мобилните педиатрични кабинети са извършени **общо 31 565 прегледа**, като резултатът е **над 50 % изпълнен от заложения индикатор**. Диагностицирани са следните заболявания: остри инфекции на горните дихателни пътища с множествена и неуточнена локализация, синусити, фарингити, тонзилити, остри бронхити, астма и др.

По под-цел 3 Подобряване на профилактичните дейности сред ромското население

По т. 3.1 Повишаване обхвата на ромското население по Националния имунизационен календар.

През горепосочения период по време на Европейска имунизационна седмица експертите от регионалните здравни инспекции, здравните медиатори и общопрактикуващите лекари обединиха усилията си за провеждането на извънредна имунизационна кампания срещу полиомиелит за всички деца от 1 до 7 годишна възраст с нередовен имунизационен статус.

По т. 3.2 По-пълно обхващане на ромското население с профилактични прегледи

Министерство на здравеопазването отделя ежегодно средства за провеждане на профилактични прегледи и изследвания в населени места и квартали, в които живеят здравно неосигурени български граждани от ромски произход, като използва получените по Програма PHARE 23 мобилни кабинети.

В периода 2011-2015 г. проведената дейност насочена за ранна диагностика и скрининг:

- с двата мобилни мамографа са извършени **общо 6 430 мамографски прегледа**, като резултатът е **над 50 % изпълнен от заложения индикатор**. Диагностицирани са отклонения от нормата, като повечето от тях са в рамките на доброкачествени изменения – кисти, фиброаденоми, мастопатии, калцификати и др.;
- с двата мобилни флуорографа са извършени **общо 10 959 флуорографски прегледа**, като резултатът е **над 50 % изпълнен от заложения индикатор**. Диагностицирани са следните заболявания: ТБК, пневмонии, сърдечна недостатъчност със застой, карцином на белия дроб, фиброзни промени, бронхити, бронхиектазии и др.
- с трите мобилни ехографа са извършени **общо 14 454 ехографски прегледа**, като резултатът е **над 50 % изпълнен от заложения индикатор**. Диагностицирани са следните заболявания: нетоксичен единичен възел на щитовидната жлеза, нетоксична полинодозна гуша, тиреоидит, жлъчнокаменна болест (холелитиаза), камъни в бъбреците и в уретера, хронични тубулоинтерстициални нефрити, неуточнени хидронефрози и др.
- с трите мобилни лабораторни кабинета са извършени **общо 12 406 лабораторни изследвания**, като резултатът е **над 50 % изпълнен от заложения индикатор**. Диагностицирани са следните заболявания: разстройства на обмяната на липопротеините и други липедимии, повишено съдържане на глюкоза в кръвта, желязонеодоимъчна анемия и др.

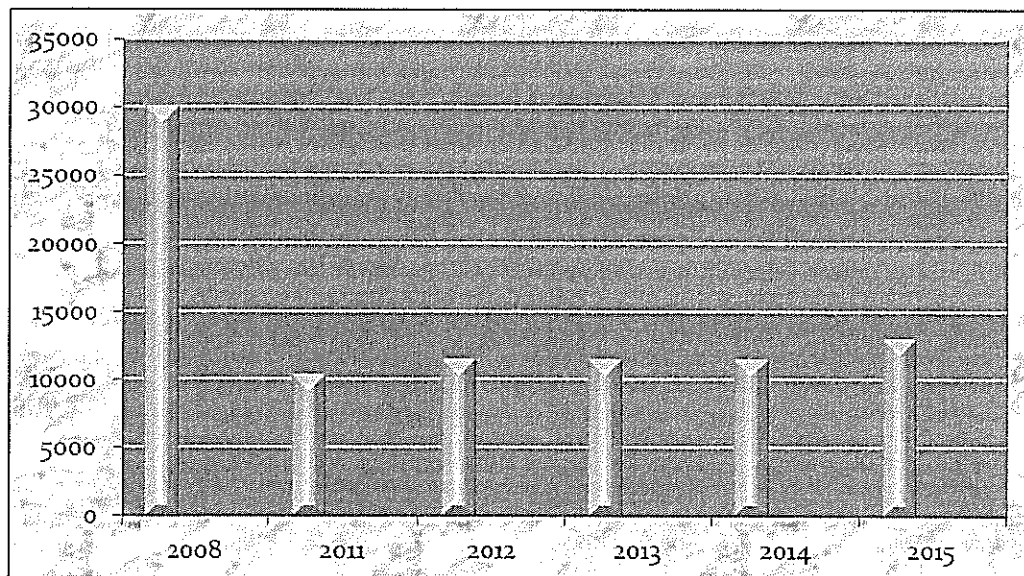
Провеждането на прегледите в определените райони са предшествани или съпътствани от лекции, беседи и кампании. Разискваните теми са в областта на контрацепцията, полово-предаваните инфекции, рака на гърдата, рака на маточната

шийка, здравословното хранене, имунизациите, правата на пациента, социално-значими заболявания, околна среда и здраве, остеопороза и тютюнопушене. Повишаването на здравните знания до голяма степен се осъществява с помощта на информационни материали – брошури, листовки и др., в които в достъпна форма се разяснява съответния здравен проблем.

През 2015 г. 250 000 лв. са заделени за привеждане в готовност за работа на мобилните кабинети извършващи профилактични прегледи на лица в неравностойно положение, принадлежащи към етническите малцинства; организирани и провеждани на профилактични прегледи на здравно неосигурени лица от ромски произход и на такива със затруднен достъп до лечебни заведения с наличната мобилна техника: акушеро-гинекологични, терапевтични, педиатрични, мамографски, флуорографски, ехографски и лабораторни мобилни единици и обучение на нови здравни медиатори

През 2015 г. във връзка с изпълнение на дейностите, насочени към лица в неравностойно положение, принадлежащи към етническите малцинства 23-те мобилни кабинети са разпределени в 17 области на страната (Бургас, Благоевград, Варна, Видин, Враца, Кюстендил, Монтана, Пазарджик, Перник, Пловдив, Плевен, Силистра, Софийска област, Стара Загора, Търговище, Хасково и Шумен) за организирането и провеждането на профилактични прегледи и изследвания на здравно неосигурени лица от ромски произход и на такива със затруднен достъп до лечебни заведения.

Брой на извършените прегледи с мобилните кабинети в периода 2008-2015г. по години:

Само през 2015 г. с мобилните кабинети са извършени общо 12 593 брой прегледи и изследвания на здравно неосигурени лица от ромски произход и на такива със затруднен достъп до лечебни заведения, както следва:

- 895 имунизации на деца с непълнен имунизационен статус;
- 1 023 флуорографски прегледа, при 35 лица са диагностицирани заболявания;
- 1 555 гинекологични прегледа, при 540 жени са диагностицирани заболявания;
- 1 549 педиатрични прегледи, при 97 деца са диагностицирани заболявания;

Децата са насочени към съответни специалисти за последващо лечение.

- 1 148 мамографски прегледи, при 127 лица са диагностицирани заболявания;
- 1 582 ехографски прегледи, при 386 лица са диагностицирани заболявания;

- 5 736 лабораторни изследвания, при 206 изследвания са констатирани отклонения от нормата.

Всички лица, при които са констатирани заболявания са насочени към съответни специалисти за последващо лечение. Държавен бюджет: 211 664 лв.

По г. 3.3. „Превенция и контрол на ХИВ, туберкулоза и сексуално предавани инфекции сред уязвимите ромски общности“

Съгласно заложените дейности по задача 3.3. „Превенция и контрол на ХИВ, туберкулоза и сексуално предавани инфекции сред уязвимите ромски общности“, Министерство на здравеопазването изпълнява дейности, насочени към целева група „ромска общност“ съгласно приетите от Министерски съвет Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции (2001-2007 г. и 2008-2015 г.) и Национална програма за превенция и контрол на туберкулозата (2007-2012 г. и 2012-2015 г.).

Усилията на национално ниво се подпомагат от външно финансиране от Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария по Програма BUL-202-G01-Н „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН“ и Програма BUL-809-G03-Т „Укрепване на националната програма по туберкулоза в България“.

Благодарение на Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН“ от 2005 г. досега е налице регулярно предоставяне на услуги на терен за превенция на ХИВ в ромските квартали на 10 общини в страната – Бургас, Варна, Кюстендил, Пазарджик, Пловдив, Сливен, София, Стара Загора, Хасково и Ямбол.

На базата на натрупания опит могат да се изведат **следните добри практики за превенция и недопускане на разпространение на ХИВ в общността:**

1. Страната не допусна епидемия от ХИВ и запазва ниското ниво на разпространение на ХИВ сред общото население под 1 %
2. Изградени са екипи от работници на терен в 10 организации, под-получатели по Програмата, които предоставят превантивни услуги в ромските квартали.
3. Работниците на терен и координаторите на екипите са от ромски произход. Преминават регулярно обучения и работят в сътрудничество с общинската администрация, Регионалните здравни инспекции, лечебните заведения и други партньори на местно ниво. Работниците на терен консултират, мотивират и подкрепят хората от общността да узнаят своя ХИВ статус, да получат преглед, здравни и образователни материали, презервативи и други предпазни средства, предоставя се и обучение на неформални младежки лидери по подхода „връстници обучават връстници“.
4. Изградени са и функционират 8 здравно-социални центрове в ромска общност. Помещенията са предоставени от общинските администрации и са базирани в самите квартали. В тях се осъществява интегриран подход за достигане до уязвимите лица – предоставяне на обучения и консултации за изграждане на здравни и житейски умения; осигуряване на подкрепа по отношение на проблемите на майчино и детско здраве; социална подкрепа и други.
5. Организиране на местни кампании на значими дати по отношение на ХИВ с цел популяризиране на дейностите по доброволно консултиране и изследване за ХИВ/СПИН и промоция на безрисково поведение сред ромската общност.
6. Въведен е индивидуален подход за подкрепа на всеки рисков случай по метода „case management“ или „водене на случай“.

7. Съвместни дейности и сътрудничество с изградените в страната 19 Кабинети за анонимно и безплатно консултиране и изследване (КАБКИС). Ефекта от превантивните програми се измерва с постигнатата устойчивост на резултатите за периода 2012-2014 г. чрез изпълнението на индикатора за процент. Средно 96.7 % от заложените стойности за горепосочения период. млади хора от ромска общност са достигнати с пълен пакет от услуги за превенция на ХИВ.

Друг важен аспект на ефекта от превантивните дейности сред общността се измерва чрез отчитане на ангажиментите по Доклад за изпълнение на „Декларацията за ангажираност по проблемите на ХИВ/СПИН, приета от ООН през 2001 г.“. Съгласно приетия индикатор „Процент от младите ромски мъже, които отчитат използването на презерватив с последен непостоянен партньор“ е налице положителна нагласа и промяна в поведението, която се измерва с увеличаване от 43,6 % през 2009 г. на 59, 2 % през 2013 г.

Основният резултат от провеждане на планираните интервенции е задържане на заболяемостта от ХИВ за страната под 1 %.

Благодарение на Програма „Укрепване на националната програма по туберкулоза в България“ се реализират съвместни превантивни дейности за превенция на туберкулозата в ромските общности на следните общини: Бургас, Варна, Видин, Враца, Габрово, Кюстендил, Пазарджик, Пловдив, Сливен, София, София-област, Монтана, Стара Загора, Хасково и Ямбол.

На базата на натрупания опит и постигнати резултати следва да се изтъкнат **положителни тенденции**, а именно:

1. За пръв път изграждане на екипи от неправителствени организации, работещи съвместно с лечебните заведения по туберкулоза. Над 100 сътрудници на терен и координатори от ромски произход, които работят по предварителни графици с патронажни сестри в ромските квартали.
2. Въведен индивидуален подход за достигане до уязвими лица чрез анкетиране за риск от туберкулоза с оглед ранно откриване на случаите на туберкулоза.
3. Организиране на местни кампании на значими дати по отношение на превенцията на туберкулозата.
4. Мотивиране на всяко рисково лице и придружаване до лечебно заведение за получаване на медицинско изследване – проба на тест на Манту, микробиологично изследване, рентгенографско изследване.
5. Съдействие на медицинския персонал при обхващане на контактните лица на пациенти с туберкулоза в ромските квартали.
6. Подкрепа и мотивиране на пациентите с туберкулоза да завършат курса на лечение чрез предоставяне на ваучери за храна.

Ефекта от превантивните дейности по отношение на намаляването на туберкулозата в периода 2012-2014 г. се измерва чрез показателя за броя и процента индивидуални клиенти от ромска общност, които се скринират за риска от туберкулоза, който е средно 133 % спрямо заложените стойности за горепосочения период (9 056 лица -2012 г; 9939 лица – 2013 г. и 9 339 лица – 2014 г.). След провеждане на скрининга се определят случаите, за които има показания и се осъществява медицинско изследване за същия период (2446 лица -2012 г; 1656 лица – 2013 г. и 1802 лица – 2014 г.).

Най-важният показател за ефекта обаче е броят на пациентите с туберкулоза от ромска общност, които се наблюдават в активната или продължителната фаза на лечение или са с латентна туберкулозна инфекция с подкрепата и съвместното съдействие между лечебните заведения по туберкулоза и неправителствените организации. За периода 2012-2014 г. броят на пациентите с туберкулоза от ромска общност, които са подпомогнати в процеса на тяхното лечение е 1009 лица (313 лица-2012 г., 373 лица – 2013 г. и 323 лица - 2014 г.)

Благодарение на усилията, предприети в изпълнение на Националната програма за превенция и контрол на туберкулозата в Република България за периода 2012-2015 г. и на Програмите за туберкулоза, финансирани от Глобалния фонд, в България през последните години **се наблюдава тенденция за намаляване на заболяемостта от туберкулоза** – от 39.1 на 100 000 през 2006 г. до 23.8 на 100 000 през 2013 г.

Постигнатите резултати в изпълнение на интервенциите по Програмите, финансирани от Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария са устойчиви по отношение на превантивния ефект и недопускане на разпространение на ХИВ и туберкулоза в ромска общност. Изградени са методи и подходи за отчетност по международни стандарти и са мотивирани хора от самата общност да подпомагат здравните специалисти. Този модел на интегрирано съвместно сътрудничество на представители от общността и лечебните и здравни заведения, както и общинските администрации, следва да послужи като основа за интегриран подход в общността за превенция на социално-значими заболявания и за разрешаване на проблеми в здравен, социален, демографски и образователен аспект.

Цел 2 Осигуряване на равен достъп до здравни услуги на лицата в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства

При разработване на нормативни актове, касаещи медицинското обслужване на населението, както и при контрол на тяхното прилагане, МЗ съобразява равнопоставеност на всички групи от обществото, като не се допуска пряка или непряка дискриминация по посочените в Закона за защита от дискриминация признаци, вкл. по раса и етническа принадлежност. В тази връзка на българските граждани от етнически малцинства е гарантирано правото на достъп до здравни услуги, равнопоставено за всички български граждани.

Цел 3 Повишаване броя на квалифицираните роми, работещи в здравната система. Развиване на медиаторството и на различни форми на работа за и в общността.

В периода 2005-2015 г. е създадена мрежа от здравни медиатори, която се разширява с всяка изминала година.

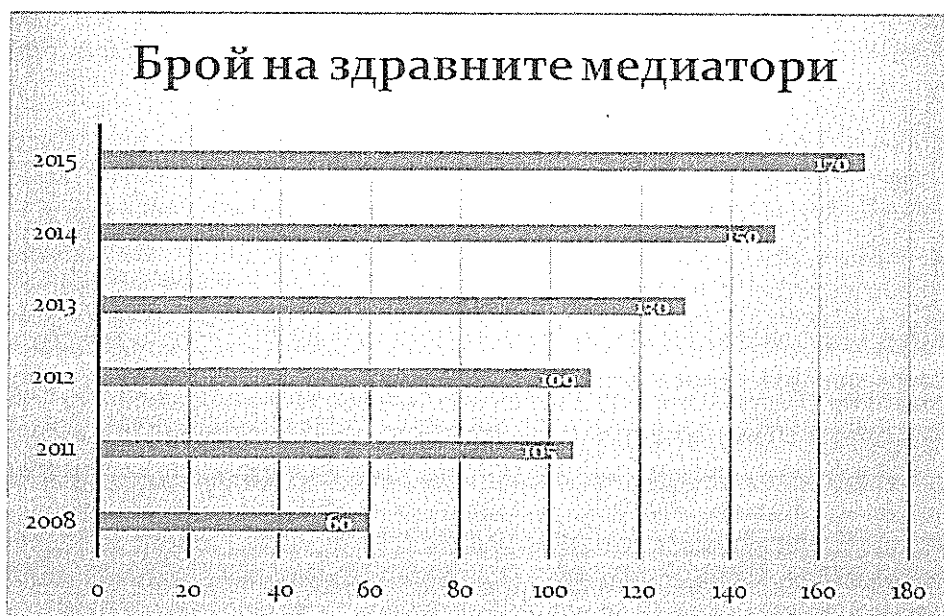
Длъжността „Здравен медиатор” е включена в Националната класификация на професиите и длъжностите в Република България. Здравните медиатори подпомагат както населението в кварталите с компактно ромско население, така и медицинските специалисти, които обслужват това население. Те подпомагат, екипите от регионалните здравни инспекции при провеждането на разяснителни кампании с младите хора, бъдещите майки и населението в махалите.

Положителните резултати от работата на здравните медиатори са доказателство, относно необходимостта от медиаторите за подобряване здравното състояние на ромското население от изолираните малцинствени общности и доближаване до здравното състояние на останалото население на България. Всяка

година Министерство на здравеопазването съгласува броя на здравните медиатори с регионалните здравни инспекции и Националната мрежа на здравните медиатори с цел получаване на актуална информация за районите с компактно ромско население.

През горепосочения период по 20 здравни медиатора за всяка календарна година са завършили успешно подготовката си, като за тях се организират 14 дневно обучение с преподаватели от Медицинския университет. През 2016 г. са планирани средства за общо 195 здравни медиатора.

Резултатът е на 100 % изпълнен от заложенния индикатор. В таблицата е посочен брой на здравните медиатори по години.

Цел 4 Повишаване на здравните знания и осигуряване на достъп до здравна информация.

Под-цел 5 Повишаване на здравните знания и информираността на ромското население.

В периода 2005 г. до 2015 г. в изпълнение на Националния план за действие по инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005 – 2015 г.” и на първия период 2012-2014 г. на Плана за действие за изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020 г.) са осъществени редица обучения и кампании за повишаване на здравните знания по теми в областта на контрацепцията, полово-предаваните инфекции, рака на гърдата, рака на маточната шийка, здравословното хранене, имунизациите, правата на пациента, социално-значими заболявания, околна среда и здраве, остеопороза и тютюнопушене:

- 9 924 беседи, 2 711 кампании и 776 прожекции на филми и аудио послания на здравна тематика.

- 151 обучения, 250 здравно-информационни събития на ромското население.

- 53 472 епидемиологични проучвания, 3 494 профилактични дейности и 163 социални проучвания.

- 53 мероприятия (семинара, работни срещи и заседания) за изграждане на капацитет и умения за консултиране и подкрепа на медицинските и немедицински специалисти.

- 2 445 медийни изяви и са разпространени 94 518 бр. здравно- образователни материала.

Осъществени за периода 2005-2015 г. са общо 20 711 кампании, 20 445 медийни изяви, 90 924 беседи и са разпространени 94 518 бр. здравно-образователни материала, като резултатът е на 100 % изпълнен от заложения индикатор.

Само през 2015 г. са осъществени редица обучения и кампании за повишаване на здравните знания по теми в областта на контрацепцията, полово-предаваните инфекции, рака на гърдата, рака на маточната шийка, здравословното хранене, имунизациите, правата на пациента, социално-значими заболявания, околна среда и здраве, остеопороза и тютюнопушене.

Проведени са общо за всички РЗИ: Обучения – 45, обхванати над 1443 лица; беседи и лекции – 681, обхванати над 8977 лица; кампании – 124, обхванати над 3780 лица; презентации – 35, обхванати 785 лица; прожекции на филми и клипчета – 35, обхванати 560 лица; участие в комисии - 4; работни срещи – 40; проведени консултации – 620, радиопредавания/ТВ предавания – 65; публикации в интернет – ; публикации в пресата – 38; прессъобщения – 12; раздадени ЗОМ – 6715

За изпълнението на мярката са изразходвани 6 336 лв.

Министерство на здравеопазването реализира проект „Информирани и здрави”, финансиран по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, в рамките на който се изпълняват дейности, насочени и към лица в уязвимо положение, като са обхванати теми насочени към познания и нагласи за промяна на поведението и уменията за здравословен начин на живот. Повече информация за проекта може да бъде намерена на посочения линк:

<http://www.mh.government.bg/bg/evropeyski-programi/realizirani-proekti/informirani-i-zdravi/>

В изпълнение на инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.“ и на първия период на Плана за действие за изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020 г.) за периода 2012-2014 г. бяха постигнати следните цели:

- Повишаване на здравната култура сред ромското население;
- Подобряване на здравната помощ за новородените и децата в предучилищна възраст;
- Подобряване на обхвата с профилактични прегледи и имунизации сред ромското население;
- Повишаване на здравните знания и информираността на ромската общност.ц

Дейностите, реализирани в периода 2005 – 2015 година спомогнаха за повишаване здравната грамотност на прицелните групи, за предотвратяване възможността за разпространение на предотвратими заболявания, повлия благоприятно за развитието на хигиенните навици и поведение на децата от ромски произход.

Дейностите с мобилни кабинети на терен са добра форма за скринингови прегледи и обхващане с имунизации на рисковия контингент.

Срещнати проблеми и трудности при реализиране на целите:

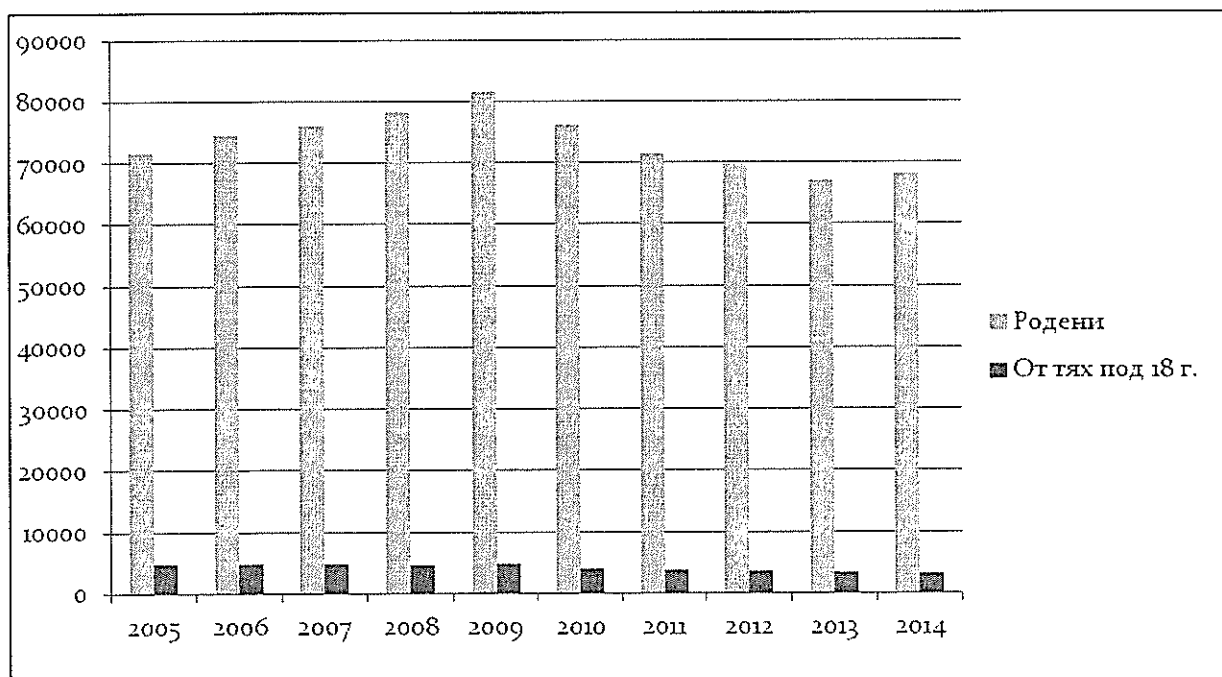
- Незадоволителен обхват на профилактичните прегледи сред ромската общност в резултат на:
 - ✓ нередовни здравни осигуровки;
 - ✓ липса на избор на семеен лекар;
 - ✓ ниска грамотност и липса на здравна култура.
- Липса на здравни медиатори за работа сред ромската общност;
- Незадоволителни нагласи сред ромската общност за интегриране към общо профилактичните дейности за по-добро здраве.

Значим остава проблемът за по-нататъшното проследяване и евентуално лечение на здравнонеосигурените лица, обхванати в програмите за ХИВ/СПИН и туберкулоза, при които е открит здравен проблем при профилактичното изследване, а така също и изпълнението на задължителните имунизации на децата, при които няма данни за проведени имунизации, имунизационната схема за възрастта е непълна, нямат избран личен лекар и/или нямат постоянна адресна регистрация, съгласно Имунизационния календар на Република България.

В изпълнение на контролните си функции за закрила на детето от Държавната агенция за закрила на детето се извършва проверки в Родилни отделения и дирекции „Социално подпомагане“ и съставя Актове за установяване на административно нарушение за неуведомяване от страна на медицински специалисти за нуждата от закрила на малолетни и непълнолетни бременни и родилки.

От 2010 г. насам Националният статистически институт регистрира плавно намаляване на броя на ражданията. Необходимо е да се отбележи, че относителният дял на ражданията от майки на възраст под 18 г., макар с незначителни темпове, бележи трайна тенденция към *намаляване*. Ако през 2005 г. на всеки 1000 раждания в страната 60 са от майки под 18 г., то през 2014 г. съотношението е съответно 46,4 към 1000. Въпреки това и през 2014 г. 3162 деца са родени от непълнолетни майки, което поставя в риск здравето и благополучието както на децата, които стават родители, така и на новородените деца. Необходимо в следващия стратегически документ да се зложат дейности и мерки за целенасочени действия с цел преодоляване на негативното явление, характерно предимно за малцинствените общности в страната.

Общ брой раждания спрямо броя на ражданията от майките под 18 г.

ДАЗД сигнализира главния прокурор във връзка с получени постановления на прокуратури по места за отказ за образуване на наказателни производства за "ранни бракове". Установени са случаи на откази с мотив етнокултурни особености на ромския етнос и установено задържане на сравнително високия относителен дял на прекратените наказателни производства за периода 2008 - края на първото шестмесечие на 2010 г., по чл. 191, ал. 3 от Наказателния кодекс /НК/ относно съжителство на пълнолетно лице с малолетно или непълнолетно момиче, както и чл. 151, ал.1 - осъществяване на сексуален акт с малолетно момиче. В тази връзка, в края на 2010 г, от страна на главния прокурор са разработени и предоставени *Методически указания за подобряване на прокурорската дейност при образуване и прекратяване на наказателното производство по чл. 151, ал.1 и чл. 191, ал.3 от НК*. На административните ръководители на окръжните прокуратури е вменено задължение да организират неговото изучаване и спазване, както и да упражняват контрол относно законосъобразното приложение на посочените по-горе разпоредби.

В края на 2013 г. е извършена тематична планова проверка в *39 родилни отделения в шестте области на планиране - София-град, Бургас, Варна, Враца, Пловдив, Русе*, както и в Софийска област, както и в 21 дирекции „Социално подпомагане“, на чиято територия се намират лечебните заведения. Събрана е обективна информация за реалното състояние на ражданията на малолетни и непълнолетни момичета за 2013 г., за броя и причините на изоставяне на новородени деца в акушеро-гинекологични отделения в страната, проследено е междуведомственото сътрудничество и връзки за осъществяване превенцията на изоставяне на ниво родилен дом на медицинските специалисти и социалните работници от отделите „Закрила на детето“ към дирекциите „Социално подпомагане“.

На база на **Анализа на резултатите от извършените проверки** и с оглед разработване на политики за превенция на проблема с „ранните раждания“ и изоставянето на деца, на ниво родилен дом е изготвено **Методическото ръководство за превенция на изоставянето на деца на ниво родилен дом**, което е изпратено чрез АСП до регионалните дирекции за социално подпомагане и отделите за закрила на детето в цялата

страна и до Министерство на здравеопазването, което има ангажимента да стигне до всички родилни отделения в страната.

В резултат контролната дейност от страна служителите в Главна дирекция „Контрол по правата на децата“, за периода 2010 - 2015 г., са съставени 10 бр. акта за установяване на административно наказание на медицински специалисти за неспазване на задължението за уведомяване в случаи на деца нуждаещи се от закрила, а именно - малолетни и непълнолетни бременни и родилки, съгласно регламента на чл. 7, ал. 2 във връзка с ал. 1 от Закона за закрила на детето.

От извършваната контролна дейност би могло да се направи основателен извод, че се увеличават случаите, в които длъжностни лица уведомяват органите за закрила при наличие на данни за дете в риск.

Добрите практики и инициативи, реализирани от ДАЗД конкретно по отношение на децата от ромски произход, са свързани с: извършените през 2012 г. в изпълнение на изготвения **междунституционален план за действие** обходи в кварталите на София, в които е концентрирано население от малцинствен произход; извършените интегрирани проверки в Родилни отделения и дирекции „Социално подпомагане“ и последвалите предложения за изменения и допълнения в нормативната и стратегическата рамка; изградения модел за сътрудничество чрез съвместните Методически указания за подобряване на прокурорската дейност при образуване и прекратяване на наказателното производство по чл. 151, ал.1 и чл. 191, ал.3 от НК; създаването и поддържането на безплатна 24-часова Национална телефонна линия за деца 116 111; въвеждането на мултидисциплинарен подход при работата по случаи на трафик и експлоатация на деца.

ПРИОРИТЕТ «ЗАЕТОСТ»

Министерството на труда и социалната политика (МТСП) провежда последователна политика за социална закрила, социално включване и насърчаване на заетостта на уязвими групи, сред които са и представители на етнически малцинства, вкл. роми, като се ръководи от принципите на недопускане на дискриминация, зачитане на човешкото достойнство и осигуряване на условия за равни възможности и равно третиране на всички български граждани, независимо от тяхната етническа принадлежност. Специфичните действия за социалното включване на ромската общност представляват временни позитивни насърчителни мерки за преодоляване на съществуващи неравенства между ромите и останалата част от населението.

Агенцията по заетостта реализира активна политика, приоритетно насочена и за подпомагане социално-икономическата интеграция на етническите малцинства и другите уязвими групи в неравностойно положение на пазара на труда.

За периода на изпълнение на международната инициатива „Десетилетие на ромското включване 2005 -2015 г.“ и на първият планов период от плана за действие по Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020), Агенцията по заетостта реализира ежегодни планове, целящи подпомагане интеграцията на лицата от ромската общност, регистрирани в дирекциите „Бюро по труда“.

Относно показателя в плана за подобряване пригодността за заетост и квалификация на безработните роми, в периода 2005-2015г.са обхванати повече от 120 000^{***} безработни лица, регистрирани в ДБТ, което е многократно повече от

^{***}Броят на обхванатите безработни роми в отделните дейности е съобразно самоопределянето им по етнически признак, а показателите са част от дейностите в плана за действие на Агенцията по заетостта

индикатора за тази дейност в плана – 27 000. Само през периода 2012–2014 г., който е първият период от плана за действие по изпълнение на Националната стратегия за интегриране на ромите 2012–2020 г., броят на включените безработни лица в различни дейности е 34 924, при план 26 500 за този период, или 132 % изпълнение на тази цел в плана. Най-много са обхванатите лица по тези дейности през 2014 г. – 14 937. През 2012 г. включените лица в такива дейности са 10 059, а през 2013 г. – 9 928.

Броят на обхванатите лица през 2015 г. по различните дейности в плана е 24 105, което е повече от 145 % изпълнение на годишния план. От общият брой включени лица, 10 912 са жени, 7 939 са младежи до 29 г. възраст, от които 3 888 до 24 г., 3 661 лица са на възраст над 50 г., а 6 188 лица са продължително безработни.

Включените лица в дейности за повишаване на пригодността им за заетост и квалификация през годината са 11 641, при план 6 500, както следва:

- в индивидуални и групови форми за професионално ориентиране – 5 453 лица;
- в мотивационно обучение за активно поведение на пазара на труда – 5 350 лица;

Общият планов показател по мярката е изпълнен 179 %, като индикаторите по отделните дейности са преизпълнени, с изключение на броя на включените лица в обученията по придобиване на професионална квалификация – изпълнението е 376, при план 500 лица.

От съществено значение е **активирането на търсещите работа лица, мотивирането им за активно поведение на пазара на труда и търсене на работа, повишаване на тяхната професионална информираност и ориентация за пазара на труда**, което е предпоставка за успешната им трудова реализация. В периода 2005-2015г. служителите от ДБТ в страната са включили в **мотивационни обучения 42 351 лица**, при план 8 000. През периода 2012-2014г., първият планов период на Националната стратегия, мотивираните безработни лица са 15 893, при заложен планов индикатор за дейността през периода 12 500, или 127 % изпълнение на плана. През 2014 г., последната година от първия планов период на Националната стратегия, броят на включените лица в мотивационни обучения е най-голям – 6 977 лица.

Относно **професионалното ориентиране на безработните лица**, в периода 2005-2015г. са включени в индивидуални и групови форми 50 569 лица, което многократно надвишава количествения индикатор за дейността в плана – 6 000 лица. През трите години - 2012, 2013 и 2014 г., броят на лицата, включени в групи за професионално ориентиране е 12 595. Този брой на включени лица също надвишава определения в плана за изпълнение на Стратегията, който е 12 000 лица, или преизпълнение на показателя с 5%.

За повишаване конкурентността на пазара на труда и подобряване качеството на безработните лица като работна сила, в годишните планове по Десетилетието са предвидени и дейности за повишаване образователно-професионалните характеристики на представителите на ромския етнос, регистрирани в ДБТ.

За периода 2005-2015г., включените лица в курсове за ограмотяване са малко повече от 8 600, при плануван брой 3 000, като за трите години от 2012 до 2014 г., броят на включените лица е 1 437. Ограмотяването на безработните лица първоначално се организира и провежда от Агенцията по заетостта, по Националната програма за ограмотяване и квалификация, а от 2012 г. тази дейност се изпълнява по проект „Нов шанс за успех” на ОП РЧР, реализиран от Министерство на образованието и науката, с активното съдействие и сътрудничество на Агенцията по заетостта.

- в обученията за придобиване на ключови компетентности и за ограмотяване – 462 лица.

За периода 2005-2015г. 18 718 безработни лица са включени в курсове за **придобиване на професионална квалификация и ключови компетентности**, което надхвърля плановия показател – 10 000. Само през тригодишния период - 2012-2014 г., включените лица в такива обучения са 4 462, при план 2 000, което надвишава плана повече от два пъти. От всички включени лица за придобиване на професионална квалификация и ключови компетентности, 3 656 са по проекти на ОП РЧР.

От общият брой включени лица в обученията за придобиване на професионална квалификация, ключови компетентности и ограмотяване, 279 са по ОП РЧР.

Въпреки проблеми, породени от ниското образователно-квалификационно ниво на търсещите работа лица и слабата им мотивация и активност на пазара на труда, предприетите мерки за активизиране на лицата, най-вече чрез работата на ромските трудови медиатори и схемите на ОП РЧР, допринесоха за чувствително увеличаване броя на лицата, които активно участват в дейностите по повишаване на конкурентността им на пазара на труда и в търсенето на работа. Най-много са участвалите лица в дейности по ограмотяване и квалификация през 2012 г.

2. В изпълнение на мярката за осигуряване на заетост сред ромите в периода 2005-2015 е осигурена заетост на 217 877 безработни лица, което е повече от шест пъти от заложения индикатор в плана - 35 000.

През периода 2005-2015г. **заетостта на безработните роми е осигурявана** чрез включването на търсещите работа лица в различни програми, на първичния пазар на труда, по проекти на ОП РЧР, насърчителни мерки за работодатели, и др. Най-много са устроените на работа лица по програми за заетост и обучение – 148 412 лица, на първичния пазар на труда – 40 692 лица и по проекти на ОП РЧР – 8 937 лица.

През периода 2012-2014 г. в заетост са включени 39 256 безработни лица, при план 50 000 за първия планов период 2012-2014 г. на Националната стратегия

През последните години най-много включени лица в програми за заетост и обучение има през 2013 г. - 10 382 лица. В последните години се констатира тенденция за увеличаване броя на наетите роми на първичния пазар на труда. През 2014 г. са наети 6 032 лица, като през 2011 г. те са били 2 869, през 2012 г. - 3 122 и през 2013 г. – 3 979. Тези данни показват положителна промяна на качеството на работната сила на търсещите работа роми и промяна на нагласата на работодателите да наемат роми на обявените от тях свободни работни места. С голям дял за осигуряването на заетост на безработните роми е ОП РЧР. Само през 2014 г. наетите лица на работа по различни проекти са 4 095.

През периода 2005-2015 г. заетост на безработните роми се осигуряваше най-вече по Национална програма (НП) „От социални помощи към осигуряване на заетост”, НП „Активиране на неактивни лица”, проектите по ОП РЧР – „Нов избор – развитие и реализация”, „Подкрепа за заетост”, първичния пазар на труда и др. програми, проекти и насърчителни мерки за работодатели.

През 2015 г. е планирано 16 600 безработни лица от ромски произход, регистрирани в дирекциите „Бюро по труда” (ДБТ) в страната, да бъдат включени в различни дейности за повишаване пригодността за заетост и квалификация, осигуряване на заетост и насърчаване на предприемаческата им култура.

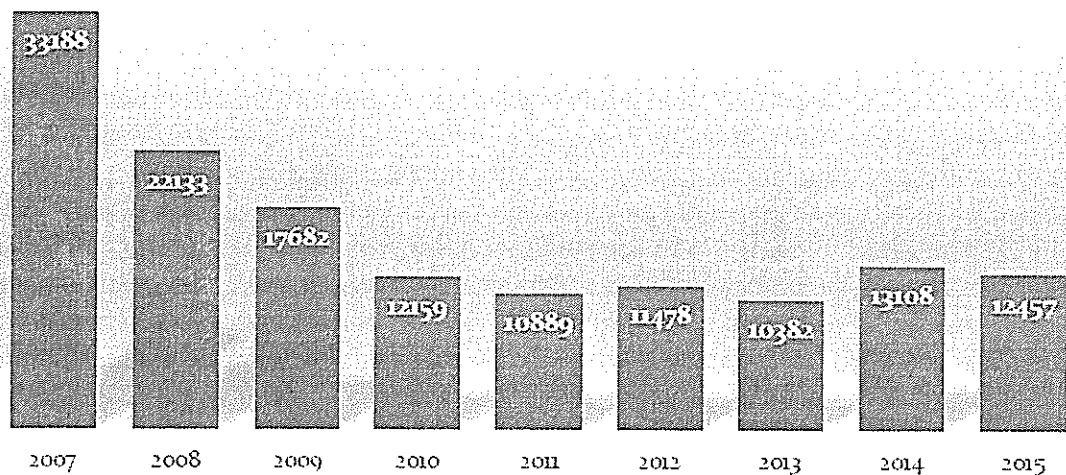
Осигурена е заетост на 12 457 лица, което е повече от 124 % изпълнение на годишния план – 10 000, чрез включването им в различни програми, проекти, насърчителни мерки за заетост и на първичния пазар на труда. Най-много са започналите работа на първичния пазар на труда – 8 381 лица, като се запазва тенденцията за нарастване броят на устроените лица на първичния пазар на труда през последните години. По програми и проекти за заетост и обучение са устроени на работа 3 919 лица, от които 2 520 лица по проекти на ОП РЧР. По насърчителни мерки за заетост са включени 157 лица.

Осигуряване на заетост на ромите^{*}, търсещи работа, чрез включването им в различни програми, проекти и мерки за заетост от 2007 до 2015 година:

Година	Осигурена заетост на:
2007	33 749 лица
2008	22 133 лица
2009	17 682 лица
2010	12 159 лица
2011	10 889 лица
2012	11 478 лица
2013	14 670 лица
2014	13 108 лица
2015	12 457 лица

^{*} Информацията за броя на ромите, включени в различните дейности, е в съответствие със самоопределянето им.

Осигурена заетост на ромите, търсещи работа

Проблемите, съпътстващи трудовата реализация на безработните роми, са най-вече свързани с мотивацията и активността им за търсене на работа, липсата или недостатъчна образователно-квалификационна характеристика за заемането на свободни работни места и липса на трудови навици сред голяма част от безработните лица, които предпочитат да получават социални помощи.

3. В изпълнение на мярката за насърчаване на предприемачеството на безработните роми, през периода на Десетилетието на ромското включване 2005-2015 г., са мотивирани и включени в обучение за стартиране и управление на собствен бизнес общо 1 565 лица, което е многократно по-малко от плановия индикатор за тази дейност – 11 500. От началото на 2011 до месец март 2015 г. броят на обхванатите лица за повишаване на предприемаческата им култура е 190, при план 1 000. През 2015 г. в обучение за стартиране и управление на собствен бизнес са включени 6 лица, а едно лице в мотивационно обучение, при план 100 лица. През 2015 г. по насърчителната мярка чл. 47, ал. 1; чл. 47, ал. 4 и чл. 48 от Закона за насърчаване на заетостта са осигурени 25 200 лв.

Неизпълнението на посочената дейност се дължи най-вече на недостатъчната мотивация и инициативност от страна на безработните лица за включване в обучение за стартиране на собствен бизнес, липса на стартов финансов ресурс, на умения за разработване на проекти и др.

4. За насърчаване на социалния и граждански диалог, в подкрепа на трудовата реализация на ромите, през периода на Десетилетието на ромското включване са проведени повече от 1 700 срещи с представители на ромски НПО и неформални лидери по места за обсъждане на взаимни действия и мерки, касаещи ромското включване. През периода 2012–2014 г. са проведени 389 срещи, при план 600, за периода 2011-2015 г.

През 2015 г. са проведени 172 срещи от ДБТ с ромски лидери и организации по места, при план 125 срещи.

Като добра практика се е утвърдила дейността на ромските трудови медиатори по НП „Активиране на неактивни лица” на Агенцията по заетостта на пазара на труда. Основната цел на програмата е активиране и включване на пазара на труда на неактивни и обезкуражени лица, голяма част от които са представители на ромската общност. За изпълнение целта на програмата, първоначално в бюрата по труда в страната са назначени 125 ромски медиатори, а към края на 2014 г. в 52 ДБТ работят 57 медиатори.

В края на 2015 г. в 69 ДБТ в страната работят 87 ромски медиатори, като 38 от тях са назначени през 2015 г. В 16 ДБТ медиаторите работят по двама, а в една ДБТ те са 3-ма. От всички медиатори 58 са жени, а 23 са с висше образование.

В резултат от реализирането на програмата и дейността на медиаторите, към края на 2015 г., в ДБТ са регистрирани 9 832 неактивни и обезкуражени лица. От тях 5 155 са жени, 3 092 са младежи до 29 г. възраст, а 5 096 от неактивните лица са с по-ниско от основно образование. От началото на 2015 г. 2 096 от неактивните лица са устроени на работа, като 1 544 от тях са започнали работа на първичния пазар на труда, а 182 лица са включени в различни обучения.

През 2015 г. трудовите възнаграждения на тези медиатори са увеличени - за ромските медиатори със средно образование - 400 лв., а за ромските медиатори с висше образование - 450 лв. Средствата за изпълнение на дейностите по програмата през 2015 г. са в размер на 1 278 639 лв.

За повишаване на професионалните им умения при работата им на терен, подобряване на комуникацията, придобиване на техники за мотивиране и активиране медиаторите са включвани в специфични обучения, с финансовата подкрепа на Съвета на Европа, Институт „Отворено общество” и др.

Като втора добра практика е провеждането на специализирани трудови борси, насочени към търсещите работа лица от ромската общност. Целта на борсите е да подпомогне трудовата реализация на безработните лица от ромски произход, чрез улесняване достъпа им до пряка информация за работни места. Вече осма година по ред се провеждат специализирани трудови борси, насочени към ромската общност. За периода 2006-2014 г. са проведени 44 трудови борси, в резултат на които 3 980 лица са започнали работа.

През 2015 г. Агенцията по заетостта организира и проведе 5 специализирани трудови борси, насочени към ромската общност - в гр. Лом, гр. Чирпан, гр. Ябланица, гр. Ветово и гр. Раковски. До края на месец август 2015 г. са проведени всички борси. На тях са присъствали 636 търсещи работа лица и 49 работодатели, които са обявили 365 СРМ. Броят на започналите работа е 353, като 333 от тях са регистрирани в ДБТ.

С приемането на Националния план за изпълнение на европейската гаранция за младежта 2014 - 2020 г. се фокусират конкретни мерки за интегриране на пазара на труда и обучение на младите хора с оглед насърчаване и подпомагане разкриването на работни места за млади хора. За тях се превижда включване в заетост, учене или връщане в образователната система на всеки младеж до 24 г. (вкл.), в рамките на 4 месеца от оставането му без работа или напускане на формалната образователна система.

През 2015 г. 2 010 безработни младежи от ромски произход, на възраст до 24 г., са включени в различни форми на обучение и заетост, както следва:

- в мотивационно обучение - 26 лица;
- в обучение за професионална квалификация – 2 лица;
- в стажуване – 3 лица;
- в заетост - по програми и мерки за заетост и обучение, ОП РЧР и първичен пазар на труда – 1 979 младежи, от които 1 474 на първичния пазар на труда.

Агенцията по заетостта успешно изпълнява посочените дейности за повишаване пригодността за заетост и квалификация с цел повишаване на трудовата реализация на ромите. Съпътстващите проблеми при реализирането на тези дейности са свързани преди всичко с ниската мотивация на лицата за включването им в обучения. Тези проблеми обуславят впоследствие ограничените възможности за устройването на работа на безработните лица. Въпреки че се наблюдава положителна тенденция за увеличаване на броя на наетите лица на първичния пазар на труда, основните, а понякога и единствени възможности за устройване на работа, са сезонните работни места и програмите за заетост и обучение.

По информация на Министерството на земеделието и храните мерките от Програмата за развитие на селските райони 2007 – 2013 г. не са директно насочени към ромската общност, но са отчетени достатъчно добри практики при прилагане на подхода Лидер по отношение на ромското включване. Те нямат системен характер и се ограничават до следните дейности: технологична модернизация на земеделските стопанства; създаване нови насаждения; инвестиции, свързани с изграждане на магазини; закупуване на машини и автомобили за предоставяне на услуги; инвестиции за изграждане на индустриални помещения – например за складове за съхранение на инвентар. В допълнение, в рамките на ПРСР 2007 – 2013 г. са финансирани множество проекти, които са свързани с подобряване на жизнената среда и социално-икономическото състояние на населението на териториите с компактно ромско население. Финансирани са и проекти на неправителствени организации, в това число и на читалища за възпроизвеждане на ромски обичаи.

ПРИОРИТЕТ ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ

При изпълняване на дейностите по Десетилетието на ромското включване 2005-2015 и на първия период 2012-2014 г. на Плана за действие за изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020 г.), Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) прилага интегриран подход към гражданите в уязвимо положение от ромски произход и не изключва предоставянето на подкрепа и за лица в неравностойно положение, предоставяните данни са за дейностите и размера на вложените средства за интеграция на социално слаби граждански групи, в това число и роми, но не е възможно да бъде направена извадка от данните, касаеща само ромската общност.

В изпълнение на Националния план за действие по инициативата «Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.», Министерският съвет приема „Национална програма за подобряване на жилищните условия на ромите в Република България за периода 2005-2015 г.“

За разработването на Националната програма за подобряване на жилищните условия на ромите е ползвано проучване от 2004 г. на Програма на ООН за развитие

(ПРООН). ПРООН е определила 153 бр. населени места с компактни маси над 10% ромско население от общия брой на населението на страната. От така определените населени места са възложени, изработени и одобрени общо 122 бр. кадастрални карти и кадастрални регистри. МРРБ, анализирайки извършените дейности и отчитайки факта, **че към настоящият момент все още не са завършени изцяло**, посочва, че те са изпълнявани планомерно, осигурено е изпълнение на заложените индикатори като брой на: облагодетелствани ползватели, завършени социални жилища, проекти, реконструирани обекти и площи на създадените кадастрални карти.

В отчетите по Десетилетието са посочвани различен брой дейности, свързани с ремонт, реконструкция, обновяване на обекти от образователна, социална и културна инфраструктура, които **са облагодетелствали десетки хиляди лица, голяма част сред които са и роми**. През годините обхващащи голяма част от анализирания период, предвид финансовата криза и поради липса на финансиране от републиканския бюджет, усилията за постигане на заложените мерки, са осъществени основно с подкрепата на Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007-2013 г., без реализацията, на която нямаше да бъде постигнат настоящият сериозен напредък по изпълнението на Национална стратегия за интегриране на ромите (2012-2020).

От самото начало Оперативна програма Регионално развитие (ОПРР) 2007-2013 г., взе под внимание положението и инфраструктурните проблеми, в които живеят ромите. Две приоритетни оси, а именно - Приоритет 1 "Устойчиво и интегрирано градско развитие" и Приоритетна ос 4 "Местно развитие и сътрудничество" в рамките на ОПРР бяха предвидени да решават инфраструктурни проблеми. ОПРР предимно подкрепя интервенции за социално-икономическо приобщаване чрез жилища, образователна, социална и културна инфраструктура. Ключови критерии за избор на проекти, вземат предвид потребностите на групите в неравностойно положение, включително ромите, тяхното социално включване и достъп до основна инфраструктура. В резултат - изпълнението на финансираните проекти по ОПРР има косвено въздействие върху маргинализираните групи, които са се възползвали от обновяването на образователни, социални и културни институции и обновена градска среда.

В рамките на програмен период 2007-2013 г. по ОПРР са изпълнявани 5 схеми за подобряване на образователна инфраструктура (338 млн. лв.); 3 схеми за Социална инфраструктура (38 млн. лв.), и 2 схеми за Културна инфраструктура (73 млн. лв.), насочени индиректно към уязвими групи, в т.ч. и роми. По тези схеми е извършен ремонт, реконструкция на детски ясли и градини, обединени детски заведения, основни и средни училища, офиси на бюра по труда, дирекции за социално подпомагане, сгради на културните институции и др.

Трябва да се отчита, че одобрени проекти по ОПРР не са насочени изключително към ромската общност, но всички уязвими групи, идентифицирани в целевите райони. Важна интервенция по ОПРР е **пилотната схема за безвъзмездна помощ BG161PO001 / 1.2-02 / 2011 "Подкрепа за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и нискодоходните групи от населението, както и на други лишени групи"**.

Общият размер на средствата По цел 1.6. от плана за действие „Изграждане и рехабилитация на социални жилища“ 8 милиона евро, през 2014 г. са изразходвани приблизително 2,4 милиона евро, а през 2015 г. 2,3 милиона евро.

Схемата стартира през 2011 г., и има за цел финансиране на пилотни проекти за социални жилища. За да бъде по-ефективна за маргинализираните групи, тази схема е допълнена с интервенции в областта на обучението, заетостта, социалното включване, заетост и т.н. Схемата се изпълнява координирано с операция „ИНТЕГРА” по ОПРЧР и допълва мерките за подобряване жилищните условия, финансиране по ЕФРР, с такива за заетост, образование, социални и здравни услуги, финансирани по ЕСФ.

През 2011 г., междуинституционална работна група изготви списък с класация с 36 интегрирани проекти и първоначално избрани 4 общини (на базата на получената обща оценка и наличните финансови ресурси) - Бургас, Видин, Девня, Дупница със списък на резервните общини. Интегрираните проекти за устойчиво социално настаняване бяха предвидени да включват комбинация от задължителен инвестиционен компонент (изграждане на социални жилища или ремонт / реконструкция на съществуващи социални жилища, мерки за енергийна ефективност и т.н.), финансиран по схема BG161PO001 / 1.2-02 / 2011 по Оперативна програма "регионално развитие" 2007 -2013, и дейности за осигуряване на образование, заетост, здравеопазване и социално включване на целевата група, финансиран от Оперативна програма "развитие на човешките ресурси" или други програми / проекти. Допустими целеви групи по схемата включват представители на най-малко две от посочените групи: (1) бездомни хора и / или тези, живеещи в много лоши условия на живот; (2) Родителите на децата, включително и непълнолетни лица, многодетните семейства, деца с лошо здравословно състояние и увреждания; (3) Хората, изложени на риск от бедност и социално изключване.

Към момента е приключило изпълнението на 3 проекта и са постигнати следните резултати:

1. В гр. Дупница са изградени 150 жилища в 15 жилищни блокове.
2. В гр.Видин са изградени 80 жилища, включително строителството на четири нови двуетажни жилищни блокове и обновяването на 9 жилища.
3. В гр. Девня са напълно обновявани 33 апартамента в 3-етажен хоспис в местно професионално училище.

Броят на лицата, които живеят в социални жилища, съгласно окончателните технически доклади, са 684 лица.

Проектът в гр.Варна (втори представен) за изграждане на нов блок с 30 апартамента, поради забавяне не е изпълнен в срок.

Подписан е проект в гр. София за обновяването на 9-етажна сграда (блок) с 45 жилища, и изграждане на нова 4-етажна жилищна сграда с 26 жилища. Проектът е с максимална продължителност до 18 май 2016 г.

ОПРР 2007-2013 е насочена към подобряване на достъпа на уязвими групи до образователна, социална и културна инфраструктура. **Общо 11 схеми за безвъзмездна помощ са допринесли за подобряване на достъпа до основни услуги и инфраструктура уязвими групи, включително хора с увреждания, етнически малцинства, и по-специално групата на ромското малцинство, деца и семейства**

в риск, хора, зависими от социални помощи, хората, живеещи в специализирани институции и други групи в неравностойно социално положение.

По отношение на пилотната интегрирана схема за социални жилища следва да се отбележат следните предизвикателства:

- **Постигане на подкрепа от местната общност**, за да могат общините да кандидатстват с такива проектите. Два проекта за социални жилища (проектното предложение на Община Бургас и първото проектно предложение на Община Варна) се провалят поради обществените протести и негативно отношение на жителите в районите, предвидени за изграждане на социални жилища. **Ключов фактор за успеха е целенасочена работа с местната общност**, включително информационни кампании, за да се получи необходимата обществена подкрепа и социална толерантност към проекти, насочени към подобряване на условията на живот на уязвимите групи, включително ромите.
- При осигуряване с техническа инфраструктура са налице закъснения в изпълнението на проектите поради трудности свързани с изграждане на прилежащата техническа инфраструктура.

Важно е да се отбележи, че подобряването на условията на живот в ромските квартали е изключително сложен въпрос, изискващ политическа воля, дългосрочно планиране, последователни усилия, систематичен мониторинг и финансиране. **Изготвянето на спешни мерки за разрешаване на проблемите в градските гета**, където условията на живот са неприемливи за страна членка на ЕС е един от основните приоритети МРРБ.

През юни 2015 г. Европейската комисия одобри Оперативна програма "Региони в растеж" 2014-2020 г. (ОП РР). Предвидено е да се осигури потенциална подкрепа за интеграцията на ромите по отношение на инфраструктурни мерки в рамките на Приоритетна ос 1 "Устойчиво и интегрирано градско развитие", и по-специално "Социални жилища за уязвими групи, включително ромското население". Индикативен бюджет за социални жилища по ОП РР - 14,2 милиона евро.

Оперативна програма "Региони в растеж" (ОПРР) за периода 2014-2020 г. включва редица мерки за насърчаване на социалното включване, които са насочени към уязвимите групи на обществото, включително маргинализирани групи.

Приоритетна ос 1 "Устойчиво и интегрирано градско развитие" на ОПРР 2014-2020 г. предвижда прилагане на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР) чрез изпълнение на инвестиционни програми и дефинирани приоритетни за финансиране проекти на допустимите бенефициенти - 39 общини на градовете от 1-во до 3-то ниво, съгласно Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г. Проектите за социални жилища трябва да бъдат комбинирани с необходимите мерки за осигуряване на достъп до образование, трудова заетост, здравеопазване и социални услуги за групите в неравностойно положение.

През новия програмен период по ОПРР ще се следват ясни критерии за подбор на представители на целевата група при настаняването им в социални жилища, разписани в общинската наредба за определяне на реда за настаняване в общински жилища за социални жилища.

Следва да се има предвид, че общините са компетентните местни публични органи чрез своите политики и програми за осигуряване на достъп до обществени жилища. Условията и редът за определяне на жилищни нужди и за настаняване под

наем, се определят в специфичната местна наредба на общинския съвет. Всяка община поддържа база данни на регистрираните лица с жилищни нужди и, според условията, определени в общинските наредби, предоставя настаняване в социални жилища.

Според схемата на социални жилища на ОПРР и условията за придобиване право на лица с жилищни нужди в общинските наредби, когато общините изберат наематели за социални жилища, те трябва да зачитат принципа на равни възможности за всички граждани, без дискриминация, основана на пол, раса, етническа принадлежност, и т.н.

Важно е да се отбележи, че подобряването на условията на живот в ромските квартали е изключително сложен въпрос, изискващ политическа воля, дългосрочно планиране, последователни усилия и систематичен мониторинг. МРРБ полага усилия, направени са важни стъпки по отношение реализирането на инфраструктурни дейности, свързани с подобряването на жилищните условия индиректно насочени към ромите, но положителните ефекти се случват бавно поради ред независещи от министерството причини, като най-определяща от които може да се посочи недостатъчното наличие на финансов ресурс.

Анализът на отчетния период показва, че, предвид финансовата криза и поради липса на финансиране от държавния бюджет понататъшните усилия за постигане на заложените мерки, бяха осъществени с подкрепата на Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007-2013 г., без реализацията на която нямаше да бъде постигнат настоящият сериозен напредък по изпълнението на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020).

Един от основните приоритети на МРРБ е изготвянето на спешни мерки за разрешаване на проблемите в градските гета, където условията на живот са неприемливи за страна членка на ЕС. Анализът на извършените дейности показва, че за решаването на съществуващите проблеми е необходимо разпределение на правомощия и ресурси между нивата на управление между централната и местната власт и рационално използване на наличния човешки ресурс в общинските администрации. Общините разполагат с човешки ресурс, който могат да използват за планиране и реализиране на проекти, свързани с подобряване условията на живот на уязвими етнически групи. Необходимо е да се създаде добра координация и местен екип, който да започне работа за подобряване на жилищните условия в ромските квартали. (На много места в общините вече има назначени експерти по интеграция на малцинствата - но не навсякъде се използват рационално наличните ресурси и капацитет).

Крайно необходимо е и осъществяването на система и механизъм за мониторингова дейностите по подобряване на жилищните условия на ромите на местно ниво, което би могло да се осъществи чрез предоставяне от общинските съвети, на кметовете на кметства на по-широки правомощия по предоставянето на услуги (практика, разпространена в малка част от общинските администрации в страната). Главната цел в такъв случай би била оптимално разпределение на правомощия и ресурси между различните нива на управление за предоставяне на по-качествени услуги на гражданите и цялостна реализация на процесите по инфраструктурни мерки за социално включване и интеграция на маргинализирани групи от обществото, вкл. роми.

Изпълнението на тази цел, чрез преразпределение на правомощия и ресурси между централните и местните власти, е условие и предпоставка за разширяване

обхвата на координацията между звената, отговарящи за изпълнението на политиките за интеграция на ромската общност на ниво местни и централни институции, както и на ниво НПО - местни и централи институции, укрепване на местното самоуправление, **ускорено увеличаване на инвестиционния капацитет и на правомощията на общините да провеждат местна инвестиционна политика**, както и осигуряване на прозрачност по отношение на достъп до информация за финансираните проекти, повишаване на капацитета и отговорността на местните власти за формулиране и провеждане на общинските политики, както и достъп до информация за отчетите на институциите на местно ниво.

ПРИОРИТЕТ ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ

България е страна по основните универсални международни инструменти в областта на правата на човека и активен участник в дейността на международните организации в тази област. Като член на ЕС, страната ни е изцяло ангажирана със съблюдаването и прилагането на най-високите международни стандарти по отношение на правата и основните свободи и участва активно в реализирането на Стратегията и Плана за действие на ЕС за защита и насърчаване на правата на човека.

Комисията за защита от дискриминация (КЗД) като независим специализиран държавен орган е тясно свързана с изпълнението на целите на Десетилетието на ромското включване 2005-2015 г., в следствие и на Националната стратегия в два аспекта: (1) защита от дискриминация с прякото приложение на Закона за защита от дискриминация и (2) превантивна дейност. За периода на Десетилетието са реализирани **над 1900 бр. открити приемни в над 100 населени места с компактно ромско население**. Ромските жители на общински центрове и околни населени места имаха възможност да бъдат информирани и консултирани. За периода 2008 – юни 2015 г., във връзка с оплаквания за неравно третиране по признак „етническа принадлежност“, от регионалните представители са консултирани **над 1000 роми и над 50 роми** - за оплаквания по други признаци. Броят на подадените жалби от роми чрез регионалните представители е общо 173.

Всички регионални представители на КЗД членуват в Областните и Общинските съвети за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси, участват в заседанията на ОССЕИВ. Работата на представителите на КЗД с роми на територията на страната се осъществява в офисите на 19-те областни регионални представителства.

КЗД провежда информационни кампании сред различни целеви групи, разяснителни дейности по отношение на правото на равно третиране, всеобщата забрана за дискриминация. **В периода 2010-2014 г. бяха проведени повече от 50 общи кръгли маси по въпроси, свързани с дискриминацията**. Регионалните представители на КЗД взеха участие в редица културни събития, организирани от ромски организации и ромски младежи и информационни дейности как да сигнализират за дискриминация и дискусии с активното участие на роми и не-роми младежта и местни официални представители.

Като положителен резултат от интеграционните мерки на държавата и последователните действия на Комисията може да се приеме установената тенденция за промяна в търсената от ромите защита от дискриминация. Последните години намаляват оплакванията за отказ на достъп до плавни басейни, увеселителни и питейни заведения и др. За сметка на това се увеличават оплакванията, свързани с достъп до заетост, упражняване правото на труд, равно заплащане и прекратяване на

трудовете правоотношение. Налице са установени случаи на неравно третиране при предоставянето на финансови услуги от банка, изготвяне на експертиза по наказателно дело, представляващи дискриминация по признак етническа принадлежност..

Значението, което българският законодател отдава на борбата срещу расовата и етническа дискриминация, произтича от наличието на законово определение в Допълнителните разпоредби на Закона за защита от дискриминация (ЗЗДискр.) на понятието „расова сегрегация”, включващо етническата принадлежност.

През годините по признак „етническа принадлежност“ бяха образувани преписки, както следва:

2006 г.	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.
48	62	47	29	35

2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	до май 2015
49	52	56	53	23

В образуваните преписки по признак „етническа принадлежност“ значително преобладават оплакванията от ромската общност. Те са разглеждани, както от Първи постоянен заседателен състав, специализиран по признаците „етническа принадлежност“ и „раса“, така и от разширен специализиран състав, който разглежда случаи по жалби и сигнали за дискриминация по повече от един признак, т.е. множествена дискриминация.

Комисията за защита от дискриминация, от създаването си до 31 декември 2014 г., образува 2884 преписки (в 2005 г. - 37, в 2006 г. - 183, в 2007 г. - 215, в 2008 г. - 278, в 2009 г. - 299, в 2010 г. - 268, в 2011 г. - 362, в 2012 г. - 336, в 2013 г. - 454, в 2014 г. - 452), 13% от които - 389 преписки - са преписки, разпределени на Първи специализиран състав по защитените признаци „етнически принадлежност“ и „раса“. За отчетния период КЗД е постановила 2293 решения. В периода до 31 декември 2014 г. Комисията за защита от дискриминация е постановила 269 решения по случаи на твърдения за дискриминация, основана на етнически произход и раса (12% от всички 2293 решения, постановени от КЗД).

По брой образувани преписки в периода 2005-2010, признакът „етническа принадлежност“ заема едно от първите места по брой образувани преписки, но след 2010 г. производството по признак „етнос“ заема четвърто и пето място. Статистиката не е основание да се предполага или заключи, че дискриминацията по признак „етническа принадлежност“ се проявява по-рядко в България, необходимо е да се изследват причините за недокладване и жалване за прояви на дискриминация, както и да се повиши информираността за прояви на дискриминация сред ромската общност, за да се разпознава неравното третиране и да се преустановява практика на дискриминация спрямо представителите на етническите малцинства и в частност ромите.

Постановените решения през годините от Първи постоянен заседателен състав са по жалби с оплаквания за дискриминация в различни сфери. В първите

години на практиката на КЗД преобладаващи са жалбите в сферата на достъпа до обществени места, предоставяне на здравни услуги, расова сегрегация в образованието и лични взаимоотношения между съседи. С годините се увеличава броят на жалби и сигнали с оплаквания за отказ за предоставяне на стоки и услуги, упражняване правото на труд, дейност на държавни и обществени органи, език на омразата в електронни медии, публично изказване и публикации.

В сферата на превенцията и обществената осведоменост за правата на гражданите за защита от дискриминация КЗД организира обучения по превенция, анализи, съвместни работни групи, дискуссионни срещи, обучителни семинари съвместни инициативи на национално и регионално ниво, вкл. и с неправителствени организации, работещи в сферата на ромската интеграция.

Министерството на вътрешните работи работи активно за опазване на обществения ред и социалния мир, като предприема всички необходими мерки за осигуряване на правата на етническите групи и за недопускане на форми на дискриминация, расизъм, екстремизъм и ксенофобия.

Не се допускат никакви ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние.

Република България е ратифицирала и прилага целия спектър от международноправни инструменти в областта на недискриминацията и основните права, и българското законодателство е напълно хармонизирано с тях. В съответствие с най-високите международни стандарти България е приела адекватни законодателни мерки за предотвратяване на религиозна омраза, дискриминация, расизъм, екстремизъм и ксенофобия.

Съвместно с прокуратурата на Република България са разработени мерки срещу лица, които демонстрират и проповядват насилие и нарушаване на етническия мир и антидемократична идеология, основана на омраза към групи хора или етноси. При образуване на досъдебни производства и извършване на предварителни проверки се осъществява незабавно взаимодействие с компетентните прокуратури.

За опазване на обществения ред в районите с компактно ромско население се провеждат срещи с кметове, представители на неправителствени организации, както и с неформални лидери на ромската етническа общност за организиране на съвместни мероприятия с цел превенция.

През 2011 г. в структурните звена на МВР е проведено професионално обучение на полицейски служители по месторабота по теми по правата на човека, полицейската етика и проблемите на малцинствата. За поддържане на устойчиво ниво на професионална квалификация на полицейските служители в рамките на техните правомощия обучението е осъществено от служители, преминали специална подготовка.

За първи път на Балканския полуостров е реализиран проект за обучение на служители от МВР с практико-приложен характер за разпознаване и работа по престъпления, предизвикани от омраза. Лектори са обучители от офиса за демократични изследвания и правата на човека към Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа.

В структурните звена на МВР се провежда професионално обучение на полицейски служители по месторабота по правата на човека и проблемите на малцинствата. За поддържане на устойчиво ниво на професионална квалификация на полицейските служители в рамките на техните правомощия обучението е

осъществено от служители, преминали специална подготовка за обучители по определена тематика. Разглеждат се разнообразни теми, като международни актове за премахване на всички форми на дискриминация, основни понятия и социални измерения на дискриминацията; история, обичаи, традиции и религиозни убеждения на различните етнически групи; проблеми в социалната сфера; специфика на работата на полицейските служители, формиране на комуникационни умения и сътрудничество в райони с преобладаващо ромско население; етично поведение при работа с граждани и спазване на правата на човека и други.

Темите по правата на човека, защита от дискриминация са включени и в учебния план на Академията на МВР за образователно-квалификационните степени бакалавър и магистър. За систематизиране на знанията са разработени методология, наръчници и учебни пособия, които са мултиплицирани като европейска практика и в други държави членки чрез мрежата на CEPOL. Ежегодно се провеждат курсове в дистанционна форма на обучение.

За подобряване на ефективността на работата на полицейските служители в мултиетническата среда полицейски служители се използват възможностите на различни проекти по програми на ЕК.

Организирано се участие и в предлаганите форми за обучение на Националния институт на правосъдието, Норвежкия финансов механизъм, двустранния обмен с Германия, Холандия.

В изпълнение на подписания през 2011 г. Меморандум за разбирателство между МВР и Офиса за демократични институции и права на човека (ОДИПЧ) към ОССЕ, през март 2012 г. в Академията на МВР е осъществен първият етап от Програмата TANCELE - обучение на обучители по престъпления от омраза за правоприлагащите органи. България е първата държава, в която програмата TANCELE е напълно приложена.

МВР предприема всички законосъобразни мерки за осигуряване на правата на малцинствата и недопускане на форми на дискриминация, расизъм, екстремизъм и ксенофобия.

За по-силна устойчивост на придобитите знания от планираните обучения от плана за изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите се разработват теми за обучения по месторабота и за дистанционна форма

Разнообразни са формите на обучение на полицейските служители по месторабота, в различни институти по международен обмен.

Използват се възможностите на Академията на МВР за организиране на тематични курсове за обучение на служители на МВР и като база за надграждане като обучение на курсанти.

Повишен е капацитетът на полицейските служители органи за откриване, реагиране и доказване на престъпления от омраза.

Разработените методология, наръчници и учебни пособия по европейска полиция и човешки права, по престъпления от омраза са мултиплицирани като практика и в други държави членки чрез мрежата на CEPOL.

Добро е взаимодействието с кметовете в процеса на работа на полицейските служители за подобряване на ефективността в мултиетническа среда.

Поради липса на целево финансиране на плановете за изпълнение на стратегическите документи се затрудня тяхното изпълнение.

МВР изпълнява няколко проекта и по Норвежкия финансов механизъм 2009-2014 г. в периода 2013-2017 г.

Програма BG 12 “Домашно насилие и насилие, основано на полов признак“ е на стойност 2 014 384 евро. Програмата е една от тези, по които, съгласно Меморандумите за разбирателство относно изпълнението на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм, е предвидено специфично условие 10% от средствата да бъдат насочени за подобряване ситуацията на ромското население.

Проектите са посветени на намаляване на домашното и основано на пола насилие, включително услуги за подпомагане на жертви, повишаване на осведомеността дейности със специален фокус върху ромите и други уязвими общности, научни изследвания и събиране на данни, укрепване на капацитета на компетентните институции и др. В рамките на програмата има създаден и функционира консултативен център за жертвите на домашно насилие, два кризисни центрове във Варна и Русе са отворени и предлагат повече от 15 услуги за поддръжка. Създадени са видео клипове от студенти, вкл. роми. Някои от проектите, посветени на организацията на кампании и инициативи за информиране на жертвите на домашно насилие включват райони с преобладаващо ромско население и други уязвими групи.. Повече от 1000 души участваха в социалния дебат за генезиса на проблема бяха запознати с проблема, в информационни кампании и др.

В изпълнение на целите на Програмата едно изследване на домашното и основано на пола насилие е фокусирано върху ромските жени и момичета, които най-често попадат на жертвите на насилие. Проучването ще анализира факторите, които причиняват проблема и ограничения достъп на ромските жени и момичета з механизми за подкрепа и има изчерпателно регионално покритие. Най-малко 500 жертви на домашно насилие ще се възползват от услугите за подпомагане, предвидени в рамките на проектите.

По Програма BG 13 „Шенгенското сътрудничество и борбата с трансграничната и организираната престъпност, включително трафика и пътуващи престъпни групи“ се изпълняват два проекта:

-Проект: „Повишаване ефективността на сезиране, подкрепа, закрила и реинтеграция на жертвите на трафик на хора, чрез практическото прилагане на транснационален механизъм“ с бюджет: 418 840 €, от които 62 826 € национално съфинансиране. Проектът се реализира от Главна дирекция за Борба с организираната престъпност (ГДБОП) - Министерството на вътрешните работи в партньорство с полицията Национално бюро за разследване на Унгария, Министерството на Република Полша на миграционната политика; Национална комисия за борба с трафика на хора, Република България; Фондация Асоциация Анимус, Република България.

Целта на проекта е подобряване на сътрудничеството между органите и съответните заинтересовани страни, включително неправителствените организации, в подпомагането на жертвите на трафик. Услугите по проекта са насочени за подпомагане и реинтеграция на 50 жертви на трафик на хора за кратко до средата на периода подкрепа. Някои от тези дейности са - осигуряване на дългосрочна реинтеграция на жертвите, безопасно завръщане и транспортиране, обучения на представители на съответните органи, отговарящи в квартали с преобладава ромското население, и учебните посещения в България и партньорските държави.

- Проект: „Защита на правата на човека и по-нататъшно развитие на необходимите знания и умения на полицейските служители, особено тези, които

работят в мултиетническа среда, включително ромските общности“ с бюджет : 445 986,23 €, от които 66 897, 93 € национално съфинансиране.

Проектът се реализира от Академията на МВР в партньорство със Съвета на Европа.

Общата цел на проекта е да се предотвратят и намалят инцидентите на нарушаване на правата на човека от страна на полицията, докато действа в мултиетническа среда, със специален фокус върху ромското население. Реализирани са следните дейности:

- Базово проучване относно законосъобразното използване на сила, помощни средства и огнестрелно оръжие от полицейски служители;

- Публична дискусия на конференция с участието на представители на правоприлагащите органи, неправителствени организации (включително НПО, действащи в области, свързани с мултиетническа среда) и партньор по проекта (34 участници). По време на конференцията на резултатите от проучването са обсъдени и предложени препоръки, определени и конкретни законодателни мерки.

Проведен е курс за „Обучение на обучители“, където 41 служители са обучени за работа в мултиетническа среда, със специален фокус върху ромското население; 168 полицейски служители са обучени за ромските ценности и култура, както и в областта на превенцията на стереотипи спрямо ромската общност.

Министерството на правосъдието изпълнява дейности в подкрепа на уязвими групи, вкл. роми, по Програма BG14 и Програма BG15 на Норвежкия финансов механизъм (НФМ) 2009-2014г.

Програма BG14 "Изграждане на капацитет и сътрудничество в областта на съдебната власт" на Норвежкия финансов механизъм (НФМ) 2009-2014г.

- **Предефиниран проект 4 „Подобряване на достъпа на уязвими групи до правна помощ чрез въвеждане на пилотен проект за "гореща линия за първична правна помощ" и регионални центрове за консултиране", изпълняван от Националното бюро за правна помощ**

Период на изпълнение : 20.02.2013 - 30.11.2015 г. Бюджет: 216 847 евро

Настоящият проект се яви възможност за подобряване на достъпа до правна помощ на граждани в неравностойно социално положение, като спомогна за подобряване цялостната ефективност на системата за правна помощ, усъвършенстване на нейното управление, намаляване броя на неоснователно заведените дела и увеличаване функционалността на нейните основни елементи. В резултат на работата по този проект се апробира пилотно изнасянето на правната помощ директно в местната общност, посредством откриването на два консултативни центъра във Видин и Сливен - области със висока степен на безработица, ниски доходи и населени с компактни групи от малцинствен произход, където граждани в социално неравностойно положение получиха правен съвет от адвокати по своите проблеми.

Основна цел на проекта е развитие и подобряване на цялостната система за предоставяне на "първична правна помощ", ориентирана към най-уязвимите и маргинализирани групи от обществото чрез въвеждане на пилотни механизми за осигуряване на "първична правна помощ" и подготовка на предложения за изменение на част от законодателството с цел подобряване на възможността за достъп на уязвими групи до "първична правна помощ". Считаме целта за напълно изпълнена предвид увеличения в пъти брой на лицата от уязвими групи, получили правна помощ в резултат на консултации чрез пилотните услуги. Въздействието е особено видимо по отношение на целевата група, която получи пряк достъп до компетентна правна

помощ в изнесените центрове във Видин и Сливен, където приемните имаха изнесени консултации в села, махали и на територията на Сливенския женски затвор.

В резултат на работата по проекта са налице следните продукти:

Проектът се концентрира върху осигуряване на "първична правна помощ" за най-уязвимите групи от населението. Към тях спадат социално слаби хора; хора с ниски доходи, живеещи в социални институции; представители на малцинствени групи, хора със специални потребности, лица, живеещи в географски отдалечени региони, без достъп до съвременни средства за комуникация и други социални, икономически и културни фактори и различия, които обуславят маргинализирано положение в обществото. Участието на целевата група в проекта е в ролята ѝ на потребител на услугите на етап пилотно апробиране.

Брой консултирани лица от уязвими групи, вкл. роми за 2015 година - 4 875 души.

Предвид националното покритие и широкия достъп до националната телефонна линия за правна помощ, както и позиционирането на двата пилотни центрове в градове с компактни ромски общности посочването на точен брой представители на целевата група би било некоректно, но по приблизителни данни само от жителите на Сливен и Видин услугите са били достъпни за не по-малко от 150 000 души.

• **Предефиниран проект 1 „Повишаване на капацитета на съдебната система и обучение по Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи в Националния институт на правосъдието”, изпълняван от Националния институт на правосъдието (НИП)**

Съпътстваща цел на проекта - фокус върху специфичните нужди на лица в неравностойно положение и малцинства

През 2015 г. бяха застъпени и специфичните нужди на уязвими групи. Правната защита на уязвими групи и лица в неравностойно положение, включително малцинства, беше обсъдена в рамките на Форума по правосъдие и права на човека (дейност 3.1), а едно регионално обучение бе посветено специално на гаранциите за защита от дискриминация и защитата на уязвими групи (дейност 1.2).

• **Инициатива „Пилотиране на дистанционен обучителен курс по антидискриминация на Програмата „Обучение по права на човека за юристи” на Съвета на Европа (HELP)” по Фонда за двустранни отношения, изпълнявана от НИП**

В отчетния период е била в процес на изпълнение. Установените при изпълнението на проекта потребности от обучение по темата за правната защита от дискриминация, както и изграденото партньорство с програма ХЕЛП на Съвета на Европа послужиха като основа за подготовката, кандидатстването и изпълнението на проекта на НИП, финансиран по Фонда за двустранни отношения, по който се проведе дистанционното обучение по антидискриминация за 30 магистрати и експерти.

• **Инициатива „Подпомагане на изпълнението на решенията на Европейския съд по правата на човека относно уязвими групи по Фонда за двустранни отношения, изпълнявана от Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека” (ШПРБЕСПЧ), Министерство на правосъдието**

Инициативата цели да подкрепи изпълнението на поставено решение на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) от 24.04.2012 г. относно нарушение на член 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) от Европейската конвенция за защита правата на човека по делото Йорданова и др. срещу България. Делото засяга решението на властите да извадят незаконно пребиващите роми от домовете им в

Баталова воденица в гр. София. Проектното предложение предвижда реализиране на дейности, насочени към приемане на общите мерки, препоръчани на България от ЕСПЧ по повод изпълнение на решенията на Съда, констатиращи нарушения при евикция от публични имоти на лица, владеещи ги без правно основание.

През 2015 г. са проведени предварителни консултации с представители на административните съдилища в качеството им на основни заинтересовани органи, за да бъде отразена гледната им точка, както и да се проучи общата готовност на магистратската общност за промяна на практиката в светлината на препоръките на ЕСПЧ.

Организирана е кръгла маса като форум с представители на заинтересованите страни за провеждане на дискусия и представяне на предложения за възможните подходи към проблемните области, касаещи незаконно заселилите се върху имоти - публична собственост ромски общности. Двама експерти от Съвета на Европа ще присъстват и ще представят международните стандарти в тази връзка.

Изготвен е доклад, съдържащ препоръки в съответствие със стандартите за защита правата на човека, в посока изменение на правната рамка и/или практика с цел недопускане на непропорционална намеса при бъдещи казуси с незаконни заселници.

Програма BG 15 "Корективни услуги, включително без прилагане на мерки за задържане" на Норвежкия финансов механизъм (НФМ) 2009-2014г.

- **Проект NFM-2013-BG-15-1 „Подобряване на стандартите в затворите и арести чрез ремонтване на инфраструктурата, за да се осигури зачитане на човешките права”, изпълняван от Главна дирекция „Изпълнение на Наказанията” (ГДИН)**

Обект по проекта	Настанени лишени от свобода общо	Настанени лишени от свобода от ромски произход*
ОСИН Шумен - арест	23	6
Затвора Сливен - ползватели на медицински център и детска ясла	274	115
СБАЛЛС към затвора Ловеч - психиатрично отделение	13	5

- **Проект NFM-2013-BG-15-2 „Засилване прилагането на пробационните мерки в съответствие с Европейските стандарти и система за електронен мониторинг” изпълняван ГДИН**

Етническата структура на лицата, подложени на електронен мониторинг е следната: общият брой на поставените по електронно наблюдение е 183 правонарушители. Преобладаващите правонарушители са българи - 68 % или 124 осъдени лица. След тях се нареждат нарушителите от ромски произход - 29 % или 53 лица, в т. ч. една жена. Лицата от турски произход са малко - 3 % или 6 човека, които не влияят съществено на общата статистика. Индикаторът за включеност на роми в целевата група е значително над 10 %, а именно - 30%, което е значително над заложения индикатор.

• Проект NFM-2013-BG15-3, дейност 5.4: "Обучение и пилотно прилагане на разработена програма за превенция на междуетническото насилие и формиране на толерантност към различията".

В момента в затворите пилотно се прилага разработената програма за справяне с междуетническото насилие, формиране на толерантност към различията и интеграция на ромите. Към 15.12.2015 г. са включени 100 лишени от свобода от различни етнически групи в това число роми.

Представителите на ромската общност са директна целева група на 8 проекта по Малката грантова схема към Програма БГ 15 по резултат „Повишен фокус върху уязвимите групи в затворите“.

Министерството на труда и социалната политика, чрез Агенцията за социално подпомагане ежегодно изпълнява поетите ангажименти заложи в плана за действие за повишаване квалификацията, знанията и уменията на социалните работници от дирекциите „Социално подпомагане“ за работа в мултиетническа среда. Към 31.12.2014 г. броя на социалните работници по длъжностно разписание на АСП е 3 219. Съобразно заложения финансов ресурс в плана по приоритет „Върховенство на закона и недискриминация“, за периода 2011 – 2014 г. общо 370 служители са преминали през обучения за повишаване на осведомеността и квалификацията им при работа с представители на етнически общности - приблизително 12% от общия брой на социалните работници.

В изпълнение на планираните мерки и дейности за изпълнението на Националния план за действие по инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005 - 2015г.“ и на първия период на Плана за действие по Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2014г., свързани със социалното включване чрез спорт, интеграцията на различните общности и създаване на възможности за участие в спортни дейности, Министерството на младежта и спорта (ММС) реализира програми за развитие на детския, ученическият и младежкия спорт.

Ежегодно се изпълняват проекти по Програмите на ММС „Спорт за децата в свободното време“, „Научи се да плуваш“, „Програма за развитие на детския футбол“, „Научи се да караш ски“, „Спорт за деца и младежи с увреждания и деца в риск“ и „Спорт за децата в детските градини“, в които всяка година участват над 35000 деца, без ограничения, в т.ч. и деца от ромски произход. Все по-често с проекти се включват бенефициенти от населени места с обхванати деца предимно от ромски произход, което е показателно за напредъка относно тяхното ангажиране в спортни занимания заедно с деца от различни етноси. Като добри практики могат да се посочат финансираните проекти по горесцитираните програми в градове като Сливен, Септември, Лом, Враца, Роман и София-Красна поляна с включени деца от ромски произход. За периода 2005-2015г. са обхванати над 260 000 участници, в т.ч. и деца от ромски произход. Средствата, предоставени от ММС за изпълнението на програмите за периода, са над 17 350 000 лв.

Повишеният интерес към програмите доказва социалната значимост на спорта, а ефекта от изпълнението им се изразява с приобщаването на повече деца и младежи към спорта без разлика на религия и етнос, откриване на млади спортни таланти и утвърждаване на толерантни междуетнически отношения. Чрез тях, през свободното от учебни занимания време, на децата и младежите се предоставя възможност безплатно да спортуват в спортни бази под ръководството на квалифицирани спортни специалисти. В основата на политиката на ММС за развитие на спорта за учащи и

спорта за всички, стои и социализацията на малцинствените групи, чрез включването им в общи дейности в различните социални групи.

От 2011г. ежегодно по Програмата на ММС „Развитие на спорта за учащите“ Българската спортна федерация за деца лишени от родителски грижи (БСФДЛРГ) участва с проект за организиране и провеждане на Национален спортен календар по пет вида спорт за деца и младежи от институциите Домове за деца лишени от родителски грижи (ДЦЛРГ), Центрове за настаняване от семеен тип (ЦНСТ), Социално учебно-професионални центрове (СУПЦ) и др.

По този начин, всяка година се създават условия и възможности за участие на над 1200 деца и младежи в риск (в това число и деца и младежи от ромски произход) в спортно - състезателна дейност с цел себеутвърждаване, личностна реализация и социална адаптация чрез спорта.

Резултатите от дейностите показват, че в голяма степен са постигнати целите им, като ежегодно се създават оптимални и достъпни условия за практикуване на занимания с физически упражнение и спорт за деца и младежи, в това число и децата в риск, които спомагат в значителна степен за преодоляването на изолацията, за интегрирането и адаптирането им в обществото.

В изпълнение на Националния план за действие по „Десетилетието на ромското включване 2005- 2015г.“, Министерството на младежта и спорта ежегодно провежда и координира проекта „Искам да бъда“. До 2007г. инициативата се организира съвместно с ПРООН, като нейни спонсори през годините са били още Виваком, „Балканика Холдинг груп“ и „Спорт парк фитнес - България“ ООД. Проектът цели утвърждаването на толерантни междулически отношения чрез спорт и е насочен към преодоляването на дискриминацията, засилване на социалната кохезия и приучаване към толерантност и честна игра.

Проектът „Искам да бъда“ получи голяма популярност и успех сред подрастващите футболисти от всички етноси, както и сред техните ръководители и родители. Със съвместните усилия на БФС и местните управи бе създадена стройна организация, както по провеждането на събитията, така и за пропагандиране сред участниците и зрителите на принципите на проекта: честна игра, спортсменство и толерантност. Това доведе до популяризиране на проекта сред футболните среди в България и до постъпване на множество кандидатури за домакинство на турнира от цялата страна.

През годините участие са взели повече от **4 100** състезатели на възраст от 12 до 16 години.

За периода, в който турнирът е част от инициативите във връзка с „Десетилетието на ромското включване 2005-2015г.“, от бюджета на ММС са предоставени над **25 000 лева**, а останалата сума за успешното провеждане на инициативата е поемана от гореспоменатите частни спонсори и общинските бюджети на градовете-домакини.

Добил популярност сред различните етнически групи и по-специално ромите, провеждан ежегодно и планомерно през тези години (от които девет са в рамките на „Десетилетие на ромското включване 2005-2015г.“) турнирът "Искам да бъда" се реализира успешно и постигна своите цели.

В периода на реализация беше спазен девиза на проекта, „**Победа, но не на всяка цена!**“. За повече от 420 изиграни футболни срещи няма отчетени хулигански

прояви, прекратени мачове или скандали на расова или етническа основа, като в нито една от изиграните футболни срещи не бе допуснат езика на омразата и расизма и така се доказва, че в спорта са важни преди всичко морално-волевите и спортно-техническите качества на отделната личност, а не етническият и произход.

ПРИОРИТЕТ КУЛТУРА

Министерството на културата работи за насърчаване на творческото развитие на младите хора, сред които са и деца и ученици от етническите общности.

През периода от 2005 г. до 2015 г. са предоставяни ежегодно **стипендии и еднократно финансово подпомагане** от Министерството на културата, Министерството на образованието и науката, Министерството на земеделието и храните, Министерството на младежта и спорта и общините на основание на Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби, приета с ПМС № 298 от 17.12.2003 г. С ежегодно приемани от Министерския съвет Програми, мерките за закрила на деца с изявени дарби са осигурявани необходимите финансови средства за изплащане на едногодишни стипендии и еднократни финансови подпомагания на деца и ученици от държавните и общинските училища, които са класирани на първо, второ или трето място на национални и международни конкурси, олимпиади или състезания. По тези Програми всяка календарна година са предоставяни средства от централния бюджет за стипендии и еднократни подпомагания на близо 1000 деца и ученици.

За изява и развитие на млади таланти се подкрепя регулярно **институционално и финансово организирането на фестивали, събори, конкурси, спектакли и други събития**, които дават възможност за изява и развитие на млади таланти. Събитията се подкрепят чрез конкурсни сесии на Министерството на културата в областта на театъра, музиката и танца. Те се организират от училища по изкуства, читалища, други неправителствени организации, често пъти със съдействието на общинските администрации. Сред подкрепените прояви през годините са: Отбелязване на ромската Нова година – Василица и Международният ден на ромите – 8 април, като тези две събития се провеждат в сградата на Министерството на културата. Финансова помощ са получили няколко фестивала на етносите с активното участие на представители на ромската общност – Национален етнофестивал „По поречието на Дунавieto във Видин, Национален фестивал на етносите „България за всички” в гр. Варна и Международен детски етнофестивал, Минерални Бани – Хасково. Под патронажа на Министерството на културата преминаха етнофестивалът „Различни сме, но сме заедно” в с. Хитрино и Националният конкурс за млади поети на името на Усин Керим в гр. Чепеларе и др.

Част от последователната политика по насърчаване, опазване и популяризиране на културното многообразие е ежегодната селекция и представяне като жанрови акценти в подготвяния от Министерство на културата **Културен календар с национален обхват на значими мероприятия и фестивали на ромската общност у нас**. Традиционно обединени около Международния ден на ромите (8 април) като утвърдени прояви в календара се наложиха ромският фестивал „Деца на слънцето” в гр. Благоевград, Фестивала на ромската култура и обичаи в гр. Сопот и др.

В областта на **книжния сектор и библиотечното дело** са утвърдени няколко програми на Министерството на културата в подкрепа на професионалната реализация, самостоятелното учене и достъпа до човешкото знание.

По програма „Помощ за книгата” само през 2014 г. са подкрепени 74 проекта за издаване на книги в направленията българска и преводна художествена

литература; българска и преводна хуманитаристика; литература за деца и юноши; културно-историческо наследство и съвременна култура.

В изпълнение на чл. 4, ал. 2 на ПМС № 153 от 28 юли 2000 г. за преобразуване на културни институти в регионални библиотеки и музеи и съгласно чл. 1, ал. 4, на всички регионални библиотеки бяха отпуснати **допълнителни средства** за изпълнение на отговорности свързани с координиране дейността на библиотечните ресурси, **внедряване на съвременните технологии и координирано изграждане на регионалните библиотечни мрежи**, оказване съдействие на Министерството на културата при осъществяване на държавната политика в областта на библиотечно-информационното обслужване.

С ПМС № 134 от 3 октомври 2014 г. за одобряване на допълнителни разходи/трансфери за 2014 г. за обновяване на фондовете на Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, на регионалните и на общинските библиотеки беше отпусната **финансова подкрепа на 40 библиотеки за обновяване на фондовете им с книги и други информационни източници по програма „Българските библиотеки-съвременни центрове за четене и информираност“**. С този проект се цели да се подкрепи обновяването на библиотечните фондове на обществените библиотеки с нова актуална литература, културна и литературна периодика и други съвременни информационни източници, чрез което българските библиотеки ще могат да отговорят на нарастващите потребности на читателите.

По програма „Глобални библиотеки - България“ са обхванати вече 960 регионални и читалищни библиотеки от цялата страна, в които са инсталирани модерни компютри, направен е основен ремонт на помещенията и са осигурени квалифицирани библиотечни работници. Създадени са възможности за равен достъп на хората до информация и за учене през целия живот, като сред потребителите са и представителите на ромската общност. Стратегическата цел на програмата е предоставянето на лесен и равнопоставен достъп до информация, знание, комуникация и електронни услуги чрез безплатно ползване на интернет в обществените библиотеки.

За осигуряване на качествено обслужване и дейности в читалищните библиотеки, Министерството на културата, със съдействието на Министерството на финансите е разпределило за 2012 г. 100 субсидирани читалищни бройки от държавния бюджет на Република България.

Дейността по програмата продължи с учредяването на фондация „Глобални библиотеки – България“, в която активно работи и Министерството на културата. Координират се действията, свързани с устойчивостта на проекта. По инициатива на Министерството на културата през 2014 г. са предоставени целеви средства за развитие на програмата в размер на 300 000 лв.

С оглед на тематичния си обхват **музеите** създават условия за партньорства с НПО, физически и юридически лица, за стимулиране на любителското изкуство на млади таланти в сферата на изобразителното изкуство, като предоставят експозиционна площ и експертна помощ за реализирането на самостоятелни или временни изложби.

Клубни форми като „Млади приятели на музея“ дават възможност за включване на младежи, които имат интерес към тематиката на музея да участват в различни музейни дейности и изяви, като и да работят като доброволци. Такъв модел на работа се използва от Национален политехнически музей.

За осигуряване на широк достъп до културното наследство и експозицията, музеите в страната са осигурили един ден в седмицата с безплатен вход.

От 2013 г. Националният исторически музей и НПО „Сдружение Азбукари“, осъществяват съвместно социалната програмата „Достъпно знание“. Тя дава възможност на деца и младежи от различни малцинствени групи (както и на деца със СОП), не само свободно да посещават музея, но и да участват в разнообразие от инициативи. В детския образователен център, те имат възможност да се запознаят с различни аспекти от традициите и бита на мултикултурните общности, обитаващи територията на българските земи от древността до наши дни. Набляга се на обстоятелството, че „принадлежността към различна етническа група не означава по-неблагоприятно положение, а по-скоро представлява добавена стойност, която обогатява гражданството.“

Проведените специализирани образователни програми и тематични конкурси, създават условия за равен достъп и участие на ромската общност до обществения културен живот на различни нива.

За създаване на условия за партньорството между музеите и ромските организации, целящи популяризирането на традиционната култура на ромите чрез временни изложби и кръгли маси, дирекция „Културно наследство, музеи и изобразителни изкуства“ (КНМИИ) целево финансира проекти в областта на музейното дело и изобразителните изкуства. За 2014 г. няма постъпили проекти с подобна тематика.

През 2014 г. бе организирано обучение за музейни специалисти по проект „ЕМПЕ - Евровизия. Музеи, представящи Европа“ за прилагане на нови подходи в работата за приобщаване на обществото към културното наследство. Важна част от работната програма бе темата, свързана с привличането в културните институти на немuseumни публики, (хора, които по различни причини не са посетили музей или художествена галерия) чрез предоставяне на нови изживявания. За осигуряване на оптимално присъствие на участниците и подходяща среда за работа, обучението се проведе на три етапа: за специалисти от Южна България в Регионалния исторически музей – Пловдив, за Северна България в Художествената галерия-Габрово и за западна България и Област София в НДК.

В рамките на отчетния период Министерството на културата създаде своя концепция за защита на **нематериалното културно наследство**, включващо и това на етническите общности на територията на страната. В съответствие с нея Институтът за етнология и фолклористика с Етнографски музей към Българска академия на науките осъществи теренни проучвания и изготви Регистър на нематериалното културно наследство в неговото многообразие. През 2008 г. беше стартирана и **Националната програма „Живи човешки съкровища - България“**, с която министерството цели съхраняването на традиционната култура, включваща и различните етнокултури у нас. Право на участие в програмата имат всички читалища в страната, част от които се поддържат и от ромската общност. Програмата дава възможности за документиране и **популяризиране на ценностите на етнокултурите**, както и финансово подпомагане на техните носители, за да препредават своите знания и умения.

За подобряване на условията в читалищата Министерството на културата ежегодно предприема стъпки за **целево финансово подпомагане дейността на народните читалища**. Като пример могат да послужат данните за 2014 г., през която, съгласно писмо на Министерството на финансите - № 04-01-40/02.04.2014 г., предвидените допълнителни целеви средства в държавния бюджет за 2014 г. бяха в размер на 4 млн. лв.

За организиране на процедурата за разпределение на тези средства бяха изработени, утвърдени и разпространени Правила за целево финансово подпомагане

дейността на народните читалища за 2014 г., както и съпътстващите ги проектни фишове по три направления за кандидатстване.

На конкурсната сесия бяха отпуснати и разпределени средства в размер общо на 3 910 954 лв., както следва:

- По направление „Частични ремонтни дейности по сградите на читалищата и вътрешен интериор на сценичните и библиотечни пространства“ са предоставени средства в размер на 3 249 300 лв.

- По направление „Художествено-творческа дейност и попълване на библиотечния фонд“ са предоставени средства в размер на 567 514 лв.

- По направление „Техническо оборудване, библиотечен и друг специализиран софтуер“ са предоставени средства в размер на 94 140 лв.

Анализът на отчетите по програмата към момента показва, че по второто направление най-много средства са усвоени за попълване на библиотечния фонд – 144 868 лв., за закупуване на сценични облекла – 210 121 лв., за организиране на културни събитие – 49 500 лв. и за закупуване на музикални инструменти и апаратура – 24 761 лв.

Държавната подкрепа, насочена към мрежата от библиотеки и читалища е насочена към улесняване на достъпа на всички социални групи, включително и на ромската общност до предлаганите продукти и услуги в тях.

През 2014 г. по инициатива на Министерството на културата бяха осигурени допълнително от централния бюджет 216 000 лв. за **финансово подпомагане на регионални културни прояви с участие на деца, младежи и възрастни, включително и от ромската общност за развитие на творческия потенциал и за съхраняване на местните традиции.**

Възстановена е дейността на **информационния сайт на читалищата**, който се поддържа от Министерството на културата и дава актуална информация за читалищата в страната, за актуални програми за финансиране на читалищни дейности, които са насочени и към интеграция на ромската общност.

За реализиране на целите за **развитие и модернизация на народните читалища** в първото полугодие на 2014 г. Министерството на културата участва, чрез своите експерти в редица форми за обмяна на опит с външни организации и проведе информационни кампании за представяне на актуални програми за финансиране на културни, образователни и социални дейности. През отчетния период с участието на министерството са проведени: семинар „Локални политики за локално наследство“, национална научна конференция „Водачите на маскарада“, информационна среща „Европейски средства за безработни и социално слаби лица“, кръгла маса за мониторинг на сектора за учене през целия живот, работни срещи с читалищни дейци в областите Видин, Враца, Бургас, Варна и Ловеч, регионален форум „Живите човешки съкровища – фактор за устойчиво развитие“, „Еуропеана: прозорец към европейската култура – единни в многообразието“ и др. На срещите бяха популяризирани годишните програми на Министерството на културата, Програмата за допълнителна целева подкрепа на народните читалища, програмата „Глобални библиотеки“, програма БГ 08, Европа за граждани, Еразъм, Младежта в действие, програми на Агенцията за хора с увреждания и др.

За подобряване на **диалога с областните и местните власти**, както и с **гражданските организации, включително и ромски**, през 2014 г. Министерството на културата организира информационно - разяснителна кампания за ролята на етносите в културното многообразие в нашата страна и в Европа за запознаване с европейските и национални политики за признаване и опазване на универсалните ценности и насърчаването на културното многообразие.

Проектът на Министерството на културата, на стойност 44 000 лв., е реализиран в рамките на Работната програма за 2014 г. на Комуникационната стратегия на Република България за Европейския съюз и е част от дейностите по Приоритет 2 „Единни в различието – толерантност към различията и интегриране на етноси”.

Бяха проведени три пътуващи семинара и пет дискуссионни форума, в чиито дневен ред бяха включени теми, целящи повишаването на административния капацитет, уменията за работа на гражданските организации, културните институти, обмяната на опит и знания и сътрудничество между отделните институции, основано на изпълнението на зададените приоритети в международни и национални стратегически документи, сред които е и Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020 г.).

Дискуссионните форуми се организираха в периода 8-12.12.2014 г. в градовете Търговище, Монтана, Хасково, Пазарджик и Кюстендил за обучение на представители на общински администрации, музеи, училища, читалища, библиотеки, медии и неправителствени организации.

В същия период се проведеха и три семинара, предназначени за директори на **регионални библиотеки, директори на регионални исторически музеи, експерти от регионалните центрове „Читалища”, представители на общински администрации, представители на Министерството на културата, представители на медии и неправителствени организации.** Във всеки семинар бяха включени по 50 участници, групирани по области с центрове Велико Търново, Пловдив и Благоевград, което осигури обучението на ръководни кадри и експерти от цялата страна. Бяха представени програми, които продължават своето действие след 2014 г. и в които има модули за етническа интеграция и по-специално за интегриране на ромската общност.

Всеки един от участниците беше насърчен да сподели своя опит по отношение на случаи от практиката, свързани с интегриране на етнически общности, като се открийха примерите по отношение на ромската общност.

В същата посока през 2014 г. Министерството на културата инициира провеждането на **работни семинари на тема: „Място и роля на народните читалища в Националната стратегия за учене през целия живот (2014-2020 г.).**

В хода на семинарите се обърна специално внимание на един от водещите принципи на стратегията за равен достъп до формите за учене през целия живот и беше направен паралел с Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите, като се има предвид, че в последния документ читалищата са посочени като основна институция за работа с ромската общност.

За поддържането на диалога с областните и местните власти, както и диалога с гражданското общество и ромските общности за изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите и Националния план за нейното изпълнение, синхронизиран с плана за „Десетилетие на ромското включване”, Министерството на културата реализира дискуссионни форуми и през 2015 г., на които се обсъждат въпроси за изпълнението не само на настоящата стратегия, но и на други национални документи, които третират социалната интеграция на представителите на ромската общност у нас.

В качеството си на Програмен Оператор на Програма БГ08 „Културно наследство и съвременни изкуства”, в изпълнение на изискванията за финансиране на програмата **Министерството на културата изготви Стратегия за принос на Програма БГ08 „Културно наследство и съвременни изкуства” към подобряването на положението на ромското население.**

Стратегията съдържа описание на мерките, които ще имат за цел отделянето на 10% от бюджета, насочени към подобряване на положението на ромското население, предвидени по Програма „Културно наследство и съвременни изкуства” (Програмни области 16 и 17) в рамките на Финансовия механизъм на ЕИП 2009-2014 г. и как Министерство на културата като Програмен Оператор планира да постигне целта от 10%, определена в Програмното Споразумение Анекс III по-точно в т.1 Допустимост, т.2 Финансови параметри и т.3. Подбор на проекти, както е договорено в Раздел 2 на Анекс Б на Меморандума за разбирателство на Финансовия механизъм на ЕИП. Стратегията следва да се разглежда и като важен преглед на възможната синергия на мерките в рамките на Националната Стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012- 2020 в областта на културата, изкуството и културното наследство.

За Министерство на културата на Република България ромското участие е дългосрочна перспектива като част от въпроса за културната интеграция на етническите общности.

В рамките на тази цел възможностите на тази програма допълват създаването на условия за равнопоставена интеграция в социално-икономическия живот на представителите на ромската общност, хора в уязвимо състояние, както и, принадлежащи към други етнически групи, като гарантира равни възможности и равен достъп до права, стоки и услуги. Това следва да бъде постигнато чрез включването на подобни групи във всички обществени проекти и програми за културно наследство и подобряване на качеството им на живот чрез пазар на труда, ориентиран към алтернативно изкуство и култура, като се спазват принципите на равенство и недискриминация, включително равенство на половете. Най-лесният начин за навлизане на пазара на труда на ромите, които живеят във вътрешността на страната, е чрез подкрепа на надарени ромски представители да участват в съвременни арт събития и чрез подкрепа на проекти за съхранение и консервация на ромско наследство и проекти за повишаване информираността за ромското културно наследство. Ромите ще бъдат насърчавани да участват в проекти насочени към съхранение на и достъп до тяхното наследство и повишаването на информираността на обществото за тяхната култура.

Очаквани резултати от мерките по Програма БГ08:

- Нови познания относно въпросите на ромските общности – анализи и проучвания, включващи трансфер на знания между НПО и държавните органи и засилен капацитет на местните администрации за справяне с въпросите на ромското включване

- Засилен капацитет на НПО в областта на ромското включване
- Засилено включване на младежите роми (напр. в неформални инициативи за учене, общностни и културни събития, услуги)
- Засилено включване и предоставяне на инициатива на ромските общности
- Подобрени информационни услуги и бази данни

Приложимостта и очакваното въздействие на програма БГ08 по отношение на ромското включване произтичат от факта, че тя е насочена към посрещане на нуждите и приоритетите, определени в национални стратегически документи. Предвижда се интегриран подход, който се основава на недискриминация (отнася се до всички уязвими групи, включително ромите, но не се предвиждат отделни покани за подаване на проектни предложения за ромите, а широк достъп за свързани с ромите инициативи и организации и т.н.).

Като втора стъпка Програмният Оператор предлага разработването и въвеждането на цялостна система за мониторинг и оценка, основана на приложими индикатори. Министерство на културата предвижда партньорство с НПО, медиатори

и общностни заинтересовани лица и организации, тъй като те могат да бъдат от съществена полза при оценяването на резултатите и събирането на обратна връзка от общността за ефективността на интервенциите, поради причината, че те са по-гъвкави при събирането на данни за етническата принадлежност на бенефициентите.

Програмата е използвана като пилотна експериментална възможност за идеи в областта на модерното изкуство/културно наследство, които да бъдат подпомогнати в следствие от Оперативни програми по Структурните фондове в България -2014-2020 г.

Към 10.06.2015 г. по Програма БГ08 „Културно наследство и съвременни изкуства” са сключени общо 29 договора за безвъзмездна финансова помощ на стойност над 13 813 000 евро, от които над 1 281 000 евро са предвидени за ромско включване като договарянето на средства не е приключило. Програмата е една от тези, по които, съгласно Меморандумите за разбирателство относно изпълнението на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм, е предвидено специфично условие 10% от средствата да бъдат насочени за подобряване ситуацията на ромското население. По мерките 1, 2 и 3 по програма БГ08 10% от бюджета на проектите са предназначени за ромското включване, а по Малка грантова схема 200 000 евро от бюджета на сключените договора финансират дейностите за ромите. По Мярка 1 „Реставриране, обновяване и опазване на културното наследство” са сключени 8 договора на стойност над 6 600 000 евро с над 670 000 евро бюджет заделен за ромите; Мярка 2 „Документиране на културната история” – 9 договора за над 2 800 000 евро, от които над 294 000 евро за ромски дейности; Мярка 3 „Достъпност на културното наследство за обществеността” – 3 сключени договора с над 1 330 000 евро и над 154 000 евро за ромите; Малка грантова схема 8 договора в размер на над 554 000 евро и над 157 000 евро за ромите. Предефиниран проект „Софийски Арсенал – Музей за съвременно изкуство” предвижда провеждането на изложби на ромско изкуство. Сред факторите за успех на изпълнението на проектите в цялост и в частност постигането на заложените индикатори за ромско включване както по отношение на бюджета, така и тези в разработената Стратегия за приноса на Програма БГ08 „Културно наследство и съвременни изкуства” към подобряването на положението на ромското население е, че всички бенефициенти са заложили сред целевите си групи представители на ромите, редица проектни дейности и техните резултати са насочени към пряко включване на ромите, създаване на заетост и допринасят за тяхната социална и културна интеграция и изява на тяхното творчество. **В процеса на изпълнение на проектите ще бъде проследяван техният напредък и по отношение на индикаторите за ромско включване, а след завършване на проектите ще могат да бъдат идентифицирани наложилите се устойчиви добри практики.**

В заключение може да се каже, че ромската общност, представена чрез организации, има равен достъп до програмите на Министерството на културата, както и до мрежата от културни институти, които имат разработени програми, специфична социална политика и работят по проекти с участието на ромската общност.

Добър модел за процеса на културна интеграция по места е разширяването на съдържателния и социален обхват на читалищната дейност за привличане на по-широк кръг от населението, в това число и представителите на ромската общност.

За развитието на този модел на интеграция чрез читалищна дейност, ефективна практика на министерството е да насърчава и да участва чрез своите експерти в провеждането на работни срещи, кръгли маси и други форми с работещите в мрежата от читалища за обмяна на опит и за популяризиране на

успешни дейности. В тази през първото полугодие на 2015 г. са проведени шест форума, свързани с културното многообразие и етническата (включително ромска) интеграция. През м. април се проведе семинар в Област Смолян на тема: „Практическа реализация в читалищата на неформални образователни и възпитателни културни дейности. Възможности за развитие на интеркултурни изяви”. През м. май за читалищата от Област Варна беше организиран семинар на тема: „Културното многообразие – възможност за единение, взаимност и съвместност”. Читалищата в Област Бургас участваха през м. юни в семинар „Възможности на народните читалища за насърчаване на културното многообразие”. В Област Перник беше организирана работна среща „Национална стратегия за ученето през целия живот. Ролята на читалището в неформалното обучение”. Също през месец юни бяха организирани две кръгли маси за читалищни дейци в гр. Бяла и за читалища и други НПО, които се поддържат от етнически общности, в рамките на националния фестивал на етносите „България за всички” – гр. Варна.

През последните години се наложи **практиката на взаимодействие между областните, общинските администрации и културните институции** и това сътрудничество дава ефективни резултати по отношение на разработването на политики, насочени към развитие на човешкия капитал. Основен акцент е засилването на връзките между образованието и културата, за да бъде улеснено и подобро интегрирането на млади хора от ромската общност, за разширяване на възможностите за придобиване на знания и развитие на творчески умения, необходими за участие и реализация в общественния живот.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДЕЙНОСТИ, ИНИЦИИРАНИ, РЕАЛИЗИРАНИ И ПОДКРЕПЕНИ ОТ НССЕИВ

1. Информация за дейности на национално ниво

Дейности за оптимизиране на работата на НССЕИВ

Един от въпросите, които през 2015 г. бяха във фокуса на председателя на съвета, бе повишаването на ефективността на работата на органа. До края на годината Секретариатът на НССЕИВ работи по концепцията за оптимизиране на работата на съвета и съответното изражение на промените в Правилника за устройството и дейността на НССЕИВ. Бяха разгледани и обсъдени и редица предложения на неправителствени организации.

През 2015 г. продължи изготвянето на Националния план за действие за периода до 2015- 2020 г. по изпълнение на Националната стратегия. Изготвянето на плана бе акцент в работата на НССЕИВ и на неговия секретариат. Проведоха се обсъждания в рамките на заседанията на съвета, проведени бяха работни срещи с експертите от отговорните институции, ангажирани по тази проблематика. Проектът на план бе обсъден и приет от НССЕИВ. В началото на 2016 г. стартира съгласувателна процедура, по реда на Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация (УПМСНА), за приемането му от Министерския съвет.

През отчетния период продължи вторият период на областното планиране – общините изготвяха и приемаха плановете си действие до 2020 г.

Към края на 2015 г. 183 общини имат плановете за действие, приети с Решение на съответния общински съвет.

Секретариатът оказва методическа подкрепа по изготвяне на общинските плановете за на НССЕИВ - консултирани са експерти от над 30 общини. Експертите от

Секретариата на НССЕИВ взеха участие в заседания и инициативи на ОССЕИВ. Подобряването на координацията между институциите, както и засилването на участието и ролята на неправителствените организации в работата на областните и общинските консултативни органи са едни от насоките, в които следва областните съвет да работят по – ефективно.

През 2015 г. функционира Механизмът за междуинституционална координация при формулирането, изпълнението, мониторинга и оценката на изпълнението на Националната стратегия и на политиката по етническите и интеграционните въпроси. Обсъждаха се в оперативен порядък текущи въпроси, проведени бяха и три работни срещи, свързани с подготовката на плана за действие и изготвянето на отчетната информация за Европейската комисия (ЕК), за изпълнението на Националната стратегия за 2015 г.

През 2015 г. представители на НПО, членове на НССЕИВ, както и служители от Секретариата на НССЕИВ участваха в комитети за наблюдение на проекти и програми, чиято дейност подпомага целите на интеграционната политика.

Секретариатът на НССЕИВ, участва в: Комитетите за наблюдение на Оперативните програми и Програмата за развитие на селските райони; в подкомитети към Комитетите за наблюдение на ОП „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 (ОПРЧР 2014-2020) и ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“; в Комитета за стратегическо управление на тематичен фонд „Фонд за реформи, свързани с включването на ромите и другите уязвими групи“ по Българо швейцарската програма за сътрудничество; в Комитета за наблюдение на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) и Норвежкия финансов механизъм (НФМ) 2009 – 2014 г.; в Координационния съвет за изпълнение и мониторинг на „Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014 – 2020 г.“; в Националния консултативен комитет (НКК) в рамките на проект “EQUI HEALTH - Подобряване на достъпа и качеството на здравни грижи и услуги за мигранти, роми и други уязвими групи” на Международната организация по миграция (ИОМ); в заседания на работна група към Агенцията за основни човешки права (Fundamental Rights Agency (FRA), занимаваща се с подходи и добри практики за сравними резултати при измерване на ромската интеграция;

Представителите на НПО, членове на НССЕИВ участват в Координационния съвет за изпълнение и мониторинг на „Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014 – 2020 г., в работната група по ромски въпроси към Министерството на правосъдието по проект, финансиран от Механизма на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм.

Междуведомствената работна група за ресурсно подпомагане интеграцията на ромите със средства от фондовете на Европейския съюз възстанови своята работа в средата на 2015 г. В нея участват ръководители на Управляващи органи на Оперативните програми, представител на НСОРБ, представител на политическия кабинет на председателя на НССЕИВ, секретарят на НССЕИВ, Централното координационно звено в администрацията на Министерския съвет. Работната група ще действа като постоянно действащ механизъм за вземане на решения на стратегическо ниво относно интервенциите за интеграция на ромите, финансирани със средства от ЕС.

Мониторинг на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020). Разработване на проекти по програми на Европейския съюз и други донори

Националната стратегия изисква цялостна система, която да доразвие съществуващия административен подход и да включва разнообразни форми на мониторинг чрез систематично събиране, проследяване и анализиране на информацията.

Създаването и внедряването на такава мониторингова система ще се осъществява по проект „Разработване и внедряване на система за мониторинг, оценка и контрол за изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 – СИСТЕМАТА“, финансиран от ОПРЧР 2014-2020 г., със средства от Европейския социален фонд. Постигането на целите на проекта ще допринесе за подобряване на процеса на формулиране и разработване на политики за интеграция на ромите в контекста на политиката за борба с бедността и социалното изключване; за изграждането на цялостна система за наблюдение и оценка на изпълнението на интеграционните политики, за повишаване на капацитета на целевите групи (представители на организации и институции, представители на НПО и гражданското общество, ромска общност, местни общности) при формирането и изпълнението и отчитането на политики за интеграция на ромите.

2. Подкрепа за организационното осигуряване на дейността на НССЕИВ и на инициативи на неправителствени организации през 2015 г.

Всяка година се подкрепят дейности на неправителствени организации за развиване и съхраняване на културната идентичност, насърчаване на пълноценно участие в обществения живот, утвърждаване на толерантни междуетнически отношения, свързани с изпълнението на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012- 2020). За 2015 г. от бюджета на администрацията на Министерския съвет по програма 2 "Координация и мониторинг на хоризонтални политики", бяха предоставени средства за администриране от Секретариата на НССЕИВ. Председателят на НССЕИВ утвърди Индикативния план за разпределението на средствата, изготвен от Секретариата на НССЕИВ.

Средства са осигурени за организационното осигуряване на дейността на НССЕИВ в т.ч. на заседанията на съвета, на посещенията на представители на ЕК за провеждане на проучвателната мисия и двустранен диалог с българските власти за изпълнението на Националната стратегия за интегриране на ромите, на работна среща по изготвяне на окончателния доклад на България по Универсалния периодичен преглед на ООН по правата на човека. Сдружение „Център за регионално развитие – Рома“ Кюстендил, представи разработена концепция за изграждане на Национална ромска платформа, с която секретариатът на НССЕИВ кандидатства пред ГД “Правосъдие“ на Европейската Комисия (проектът бе одобрен в началото на 2016 г.).

Дейности за популяризиране на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012- 2020) и План за действие към нея и за популяризиране на инициативи на организации на други етноси, членове на НССЕИВ. Подкрепата за тези дейности се осъществява по Правила за оценката на постъпилите предложения и финансирането им по програми от програмния бюджет на Министерския съвет, утвърдени от Председателят на съвета. Правилата са достъпни на сайта на НССЕИВ. Постъпилите предложения се разглеждаха от комисия, определена от секретаря на НССЕИВ. След одобрение от председателя на съвета и прилагане съответните процедури съгласно вътрешните правила на Секретариата на

НССЕИВ и на АМС, се оказа финансова подкрепа на дейностите на множество НПО по различни поводи:

Отбелязване на Международния ден на ромите, събития, организирани с подкрепата на Секретариата на НССЕИВ, 7-8 април 2015 г.: Поклонение и поднасяне на венци пред паметника на Незнайния войн; Съорганизиране на поетично-инструментален спектакъл с музика и поезия на ромски автори с участие на изтъкнати представители на ромската култура, изнесен на Сцена 17 в Министерството на културата; Съорганизиране на Кръгла маса за представяне и обсъждане на тема „Езика на омразата и неговото въздействие върху интеграционния процес“, с участието на представители на институции и неправителствени организации, съвместно с Асоциация „ИНТЕГРО“ – националната контактна точка от гражданското общество по Десетилетието на ромското включване 2005-2015 г.; Участие в инициативи на Сдружение „Рома Верситас“ по повод Международния ден на ромите.

За отчетния период се финансираха съвместните трудови, образователни и социални дейности на швейцарски ученици и учители от училище "Рудолф Щайнер" в Берн с общината в град Самоков и с училища, с голям процент ромски ученици. Средства се отпуснаха за разяснителна кампания и др. дейности по разясняване на НСРБИР в Хасковска област, организирана от фондация „Толерантност и взаимопомощ“, град Хасково.

Подкрепа бе оказана за издаването на периодични и други печатни издания: списание ТИМПУЛ/ВРЕМЕ, издание на Асоциацията на власите в България (подкрепата бе финализирана в началото на 2016 г.); списание Етнодиалог; подкрепа бе оказана на Арменското училищно сдружение „Степанос Ховагимян“ за издаване на сборник, с документи от научна конференция, посветена на образователния и духовен живот на арменската общност; подкрепени бяха инициативи за съхраняване на културните традиции на различни етнически общности, фестивали и др., сред които: Международен семинар и фолклорен фестивал организиран от Център за аромънски език и култура в България; инициативата на Организацията на евреите в България „Шалом“ „Спортът за толерантност“, с дискусия на тема: „Не на ксенофобията, расизма и омразата в спорта“; Кръгла маса с участието на представители на всички регионални дружества на Федерацията на културно-просветните дружества на каракачаните в България и др.

Информация за доклади, позиции на България пред институции на Европейския съюз, Съвета на Европа

Изпълнението на Националната стратегия бе наблюдавано и оценявано от Европейската комисия. Секретариатът на НССЕИВ е Националната контактна точка на България по изпълнението на Националната стратегия. Той е част от мрежата на Националните контактни точки, организирана под координацията на Генерална дирекция (ГД) «Правосъдие и потребители» на ЕК, звено «Недскриминационни политики и координация по ромските въпроси». В изпълнение на тези си функции Секретариатът изготви докладите, текущите информации, изисквани от ЕК, организира провеждането на проучвателна мисия и работна среща у нас на представители на ЕК.

Секретариатът на НССЕИВ обобщи и изпрати в Европейската комисия (ЕК) информация по изпълнението на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите. Материалът бе изготвен в отговор на Въпросник, зададен от Генерална дирекция (ГД) „Правосъдие и потребители“ на ЕК с акцент върху диалога с местните власти, диалога с гражданския сектор, усвояването на средствата от

европейските фондове. За изготвянето на отговора бе използвана информация, предоставена от членовете на НССЕИВ и от областните и общинските съвети за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси.

Изпълнението на Националната стратегия бе основната тема на посещението на представители на Европейската комисия (ЕК) за провеждане на проучвателната мисия и двустранен диалог с българските власти в преиода 21-24 април 2015 г. Посещението бе организирано от Секретариата на НССЕИВ. Представителите на ЕК посетиха градовете Варна и Девня, където фокусът бе поставен върху изградените социални жилища и тяхното последващо стопанисване, както и за ролята на общината в процеса. В София проведеха срещи с представители на институциите, с членове на НССЕИВ от неправителствения сектор, както и с други представители на гражданското общество. Проведените дискусии, засегнаха важни въпроси относно развитието на политиките и мерките за интеграция на ромите: диалога и взаимодействието между централната, местните власти, неправителствените организации, въпросите на дискриминацията и речта на омразата, ефективното използване на средствата за изпълнение на политиките – както национални, така и от европейските фондове.

През м. ноември 2015 г. бе проведена среща на Секретаря на НССЕИВ и на служителите на Секретариата на НССЕИВ с представители на ГД "Заетост, социални въпроси и включване" на Европейската комисия в рамките на техническа мисия за проследяване напредъка на България по изпълнение препоръките на Съвета в контекста на текущия Европейски семестър на стратегия Европа 2020.

През 2015 г. във фокуса на общественото внимание попадна събарянето на незаконни постройки в общините Гърмен, Пещера, Варна. В периода юли-септември 2015 г. бе събрана и обобщена информация относно събарянето на незаконни постройки в тези общини, която бе предоставена на ГД Правосъдие и потребители“ на ЕК; информация за изготвянето ѝ бе предоставена от членове на НССЕИВ и от областните и общинските съвети за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси от съответните области.

През месец октомври 2015 г. секретарят на НССЕИВ взе участие в публично изслушване в Европейския парламент (ЕП), организирано от трима членове на ЕП, от групата на Социалистите и демократите, относно принудителното изселване на роми в четири европейски държави, в т.ч. Република България, наред с Унгария, Франция и Италия. Секретарят на НССЕИВ представи позицията на държавата и на общинските власти по въпроса. България бе единствената държава, която изпрати свой представител на обсъждането, което бе оценено положително.

Други информации, доклади:

- Информация, подготвена по Въпросник на Специалния докладчик по правата на малцинствата към Съвета по правата на човека, в изпълнение на Резолюция 26/4, м. февруари 2015 г.

- Към Министерството на външните работи функционира Националният координационен механизъм по правата на човека /НКМПЧ/, негов член е секретарят на НССЕИВ. Секретарят на НССЕИВ бе член на делегацията на Република България и участва в защитата на Втория национален доклад по Универсалния периодичен преглед (УПП) по правата на човека пред Съвета по правата на човека на ООН, 7 май 2015 г., Женева, Швейцария.

По получените препоръки към България по Втория национален доклад в рамките на УПП, Секретариатът на НССЕИВ организира работна среща с участие на експерти от ангажираните институции – МВнР, МВР, МП, МОН, ДАБ, КЗД, СЕМ.

Въз основа на обсъдените въпроси бе изготвен окончателния доклад на България по УПП.

През 2015 г. продължи подготовката на българското председателство на Комитета на министрите на Съвета на Европа, което започна през месец ноември 2015 г. и ще продължи до месец май 2016 г.

Секретариатът на НССЕИВ е включен в Междуведомствената комисия за подготовката и провеждането на председателството на Република България на Комитета на министрите на Съвета на Европа. В рамките на председателството ще се проведе заседанието на Експертния комитет по въпросите на ромите (САНРОМ) към Комитета на министрите, Съвет на Европа. Секретарят на НССЕИВ е представителят на България в този орган. Организирането и координирането на събитието от българска страна се осъществява от секретариата на НССЕИВ.

През месец ноември 2015 г., в Страсбург се откри Коледен базар, инициатива от културния календар на председателството на България, с акцент върху социалното приобщаване. Със съдействието на Министерството на външните работи и на Секретариата на НССЕИВ група ученици, представители на ученически парламенти, създадени към училища, включени в програмата „Всеки ученик ще бъде отличник“ на Център „Амалипе“, взеха участие в откриването на базара. Те представиха кратка художествена програма посветена на богатството на българския фолклор и на въпроси за толерантността и недискриминацията.

През м. ноември се проведе Тематична визита на експерти САНРОМ на тема „Здравни медиатори“. Участие взеха експерти от 9 държави. Посещението бе организирано от Секретариата на НССЕИВ. Участниците обсъдиха актуалните проблеми и предизвикателства, пред които се изправят здравните медиатори, направиха преглед на възможностите за установяване на успешен медиаторски модел и в други сфери на обществения живот като образованието, заетостта и др., на срещата бе представена и актуална информация за съвместната програма на Съвета на Европа и на Европейския съюз ROMED/ROMACT и дейността ѝ в България. В рамките на визитата експертите посетиха добра практика на здравните медиатори в гр. Благоевград. Гостите посетиха и офиса на Сдружение „Л.И.Д.Е.Р“, член на НССЕИВ, което представи активната си работа с ромските общности.

3. Информация за дейности с международен характер

Служителите от Секретариата на НССЕИВ взеха участие в редица международни форуми по въпросите на правата на малцинствата, междукултурния диалог и др., сред които:

- 28-то заключително заседание на Международния управляващ комитет по

Десетилетието на ромското включване 2005-2015, през месец септември 2015 г. в Сараево, Босна и Херцеговина. Секретарят на НССЕИВ представи пред заседанието информация и анализ на резултатите от десетгодишния период на инициативата.

- Регионалната конференция „Промоция на здраве и права, намаляване на здравните неравенства: Пътят към по-добро сексуално и репродуктивно здраве в Източна Европа и Централна Азия“, организирана от Министерството на външните работи, Министерството на здравеопазването, Фонда за населението на ООН, 27-29 май 2015 г., гр. София.

- Първа среща в рамките на проект „Подкрепа за комуникационни дейности насочени за борба с дискриминацията и стереотипите срещу ромите и

подкрепа за доброволчески инициативи, насърчаващи взаимното обучение и партньорство между местни и регионални публични власти по въпросите на интеграцията на ромите в Европа“, 1-2 септември 2015 г., Букурещ

- Конференция, организирана от Националния координатор на Швеция по въпросите на уязвими граждани от държави-членки на ЕС, пребиваващи на територията на Швеция, Стокхолм, 11 септември 2015 г.

- Семинар в Осло, Норвегия от 28 до 31 октомври 2015 г., организиран съвместно от Програмата за подкрепа на НПО в България и тази в Румъния, две от страните с най-голям дял на ромското население в Европейския съюз. Целта на събитието бе обмяна на опит и добри практики между български и румънски експерти и организации и представители на заинтересовани страни от Норвегия. Събитието бе организирано съвместно от посолствата на Кралство Норвегия в София и Букурещ, с партньорството на Норвежкия Хелзинкски комитет.

- Среца с г-н Мартин Валфридсон, Национален координатор за европейски граждани в неравностойно положение към шведското социално министерство, г-жа Нина Соломин, сътрудник в Националния Координационен Комитет на Швеция за европейски граждани в неравностойно положение към шведското социално министерство и посланика на Кралство Швеция в България Н.Пр. Хелена Пилсас Ахлин, 2 юни 2015 г. за сътрудничеството между двете държави по въпросите на миграцията на български граждани към Швеция.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Докладът представя приноса на всички ангажирани институции за интегрирането на ромската общност в българското общество. В тази връзка институциите са представили изпълнението на много национални програми, проекти, дейности, кампании, инициативи, обучения и др.

Отразено е положителното въздействие на развитието на медиаторството както в областта на здравеопазването, така и в заетостта, трудовите борси, в районите с компактно ромско население; изградените регионални представителства на различни ведомства, открити приемни за граждани, консултативни кабинети по различни въпроси, центрове за подкрепа, центрове за превенции и др.

За посочения период са налице голям брой местни инициативи, осъществени от общини и неправителствени организации по всички приоритети, изградени много партньорства, местни инициативни групи, споразумения и различни механизми за координация в работата между институциите и гражданските организации. Организациите, работещи в сферата на ромската интеграция участват във всички етапи на разработване, изпълнение и мониторинг и оценка на мерките за интеграция, в тематичните групи по Оперативните програми и други международни програми и механизми за финансиране, в работни групи, в комитети за наблюдение.

Информацията от институциите сочи, че по-активно са се изпълнявали проекти и дейности през периода 2010-2014 г. Те са много повече като брой и с по-голям обхват на целевите групи. Това може да бъде обяснено с по-рационалното използване на средствата от държавния бюджет, с използването на финансовите възможности на Европейските структурни фондове и най-вече на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 г., както и с използването на допълнителните финансови механизми като Българо-Швейцарска програма за сътрудничество;

финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство, Норвежкия финансов механизъм (2009-2014) и други донори.

За периода 2005 г. - 2015 г. промените в нормативната база в областта на образованието, социалните услуги за деца, услугите в сферата на заетостта, жилищните условия и др., **гарантират равния достъп на всички български граждани** до образование, здравеопазване, жилища и заетост, включително и на гражданите от ромски произход.

Въпреки постигнатия напредък, предоставен в информацията на институциите, налице са и редица трудности и предизвикателства, които продължават да бъдат обект на дискусии, кръгли маси, работни групи и др. механизми за тяхното решаване.

Трудностите са свързани с ниската мотивация на част от родителите от ромския етнос за получаване на образование на техните деца; все още много млади роми продължават да остават без подходящо образование; рано да напускат училище; или да не тръгват на училище; ранните бракове; включването в адекватни обучения и създаването на устойчива заетост; подобряването на пригодността за намиране на работа на младите хора, които не работят, не учат и не се обучават. Тези ключови фактори за намаляване на бедността, социалното изключване са свързани с промени в нагласи, стереотипи и нямат краткосрочно решение.

Въпреки участието на всички заинтересовани страни и институциите, местните власти, неправителствените организации, вкл. и на организациите, работещи в областта на правата на човека, в последните години разширението на социалните дистанции между част от ромите и не-ромите, което се дължи преди всичко на икономически причини, определено затруднява интеграционните процеси.

Важен елемент за осъществяване на интеграционната политика е работата в посока преодоляване на негативните стереотипи. Това може да стане с участието на цялата общественост, включване и на целевите групи в процесите на формиране и изпълнение на национални и местни политики, инициативи за популяризиране на културната идентичност на етническите общности, на добрите примери, постижения и други.

Предизвикателство остава обособяването на маргинализирано малцинствено население в изолирани махали, водещо до социална изолация на жителите на тези квартали, до влошаване на жилищните условия на мнозинството от жителите им, до проблеми с изграждането и поддръжката на инфраструктурата и хигиената и трудности при осигуряването на услуги. Възприетият интегриран подход е признат за успешен подход за справяне с комплексните проблеми, защото едновременно се предприемат мерки по различни приоритети и обединяват ресурси от различни програми и източници, но той все още е в начална та си фаза. Този подход е заложен във всички Оперативни програми и ползите от неговото прилагане ще могат да бъдат оценени на по-късен етап.

Пример за добра практика и за успешното използване на интегрирания подход е изпълнението мярката за социални жилища по Оперативна програма „Регионално развитие 2007-2013“ съчетана с мерките за достъп до заетост, образование, социални и здравни услуги по схема „Интегра“ на Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси 2007-2013“. През 2015 г. бяха дискутирани всички силни и слаби страна на тази практика, с цел в новия програмен период да бъдат преодоляни слабостите, появили се в хода на изпълнението.

Оперативните програми за периода 2014-2020 надграждат постигнатото в предходния период, утвърждават интегрирания подход и подкрепят изпълнението на общинските планове за действие за интегриране на ромите. Подкрепят и партньорството с неправителствените организации, работещи в сферата на ромската интеграция за целенасочена работа в самите общности.

Изминалият период показва, че за решаването на съществуващите проблеми за постигане на целите на интеграционната политика е необходимо:

- наличието на политическа воля, икономически растеж, дългосрочно планиране, последователни усилия, подобряване на пазара на труда и социалната система;

- разпределение на правомощия и ресурси между нивата на управление между централната и местната власт;

- интегрираност и допълняемост на мерките и интервенциите, които се прилагат на територията на общността, които да обхващат здравната, образователната, трудовата сфери;

- координация на усилията и сътрудничество на всички заинтересовани страни и рационално използване на наличния човешки ресурс;

- систематичен мониторинг;

- работа с и в общностите, за да могат отделните хора в тях да се интегрират по-широко в обществото, както и с мнозинството за преодоляване на стереотипи и антидискриминационни нагласи

- ефективно използване на финансовия ресурс.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

Препис

РЕШЕНИЕ № 339

от 5 май 2016 година

ЗА ПРИЕМАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВЕН МОНИТОРИНГОВ ДОКЛАД ЗА 2015 Г. ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ (2012-2020)

На основание чл. 3, т. 15 от Правилника за устройството и дейността на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси към Министерския съвет, приет с Постановление № 351 на Министерския съвет от 2006 г., във връзка с т. 5 и 6 от раздел VIII „Мониторинг на изпълнението“ от Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020), приета с Решение на Народното събрание от 1 март 2012 г. (ДВ, бр. 21 от 2012 г.)

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ

РЕШИ:

1. Приема Административния мониторингов доклад за 2015 г. по изпълнението на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020).
2. Предлага на Народното събрание да разгледа и приеме доклада по т. 1.

3. Заместник министър-председателят по демографската и социалната политика и министър на труда и социалната политика и председател на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси да представи доклада по т. 1 в Народното събрание.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ: /п/ Бойко Борисов

ЗА ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: /п/ Веселин Даков

Вярно,

ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ
“ПРАВИТЕЛСТВЕНА КАНЦЕЛАРИЯ”:

/Веселин Даков/

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

№ 02.01-...77.....

5 май 2016 г.

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Във. №	602 - 00 - 33
Дата	05 / 05 2016 г.

ДО

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

г-жа ЦЕЦКА ЦАЧЕВА

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ЦАЧЕВА,

На основание чл. 3, т. 15 от Правилника за устройството и дейността на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси към Министерския съвет приложено Ви изпращам приетия с Решение № ...339..... на Министерския съвет от 2016 г. Административен мониторингов доклад за 2015 г. по изпълнението на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020).

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Бойко Борисов)

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕТИРИДЕСЕТ И ТРЕТО НАРОДНО
СЪБРАНИЕ

РАЗПОРЕЖДАНЕ

НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

N 650-02-156 / 10.05 2016 г.

На основание чл. 8, ал. 1, т. 1 и чл. 85, ал. 3 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание

РАЗПОРЕЖДАМ:

Разпределям Административен мониторингов доклад за 2015 г. по изпълнението на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020), № 602-00-33, внесен от Министерски съвет на 09.05.2016 г., на следните постоянни комисии:

- Комисия по вероизповеданията и правата на човека
- Комисия по образованието и науката
- Комисия по здравеопазването
- Комисия по труда, социалната и демографската политика
- Комисия по регионална политика, благоустройство и местно самоуправление
- Комисия по културата и медиите
- Комисия по взаимодействието с неправителствените организации и жалбите на гражданите

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

ЦЕЦКА ЦАЧЕВА